(2

DESIDERIUS ERASMUS Roterodamus De IMMENSA DEI MISERICORDIA.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. III - NAPOLI

LUGDUNI BATAVORUM,
Ex Officina IOANNIS MAIRE
ANNO CIɔ Iɔ C XLI.

Reverendo in Chriſto Patri ac
D. D. CHRISTOPHORO
Epiſcopo Baſilienſi
DES. ERASMUS ROT.
S. D.

SAcello quod perquam elegans tua veneranda pietas Miſericordiis domini dicatum inſtituit, nos Miſericordiæ Encomium conſecravimus, nec ulla in re libentius paruimus voluntati tuæ Præſul integerrime, cui ſemper paremus perlibẽter. Nullum enim argumentum magis congruebat vel iſti tuæ pietati, quæ vehementer cupis univerſos mortales per Dei miſericordiam ſalutem conſequi; vel huic ſeculo longe corruptiſſimo. Nimirum in tanto miſeriarum diluvio, conveniebat omnes ad aſylum divinæ miſericordiæ cohortari. Hanc operam eo lubentius tuo iuſſu ſuſcepimus, quod reputaremus nos ſimul & tuæ ſanctiſſimæ voluntati gratificaturos, & Deo rem non ingratam facturos. Vtinam

autem & apud homines tantum valeat ſtudium utriuſque noſtrum, ut noſtro hortatu quamplurimi priſtinam abiicientes malitiam, ambiant Domini miſericordiam, quæ tuam venerabilem ſenectutem ſemper fovere dignetur. Baſileæ IV. *Kalend. Auguſt. Anno* M. D. XXIV.

DES.

DES. ERASMUS ROT.

De MAGNITUDINE MISERICORDIARVM DEI.

QUoniam hodie de magnitudine miſericordiarũ Domini verba facere conſtitutum eſt, fratres ac ſorores in Domino chariſſimi, ſine cuius præſidio, nihil omnino poteſt humana imbecillitas, communibus votis imploremus Domini communis miſericordiam, quæ ſic moderetur organum linguæ meæ, ſic afficiat animos veſtros, ut quemadmodum ipſi per miſericordiam Domini diſcedemus cœleſti gratia locupletiores, ita in ſuum quiſque proximum largius effundat officia miſericordiæ. Nonnullis mos eſt hic ſalutare Virginem matrem, cui non inficiamur ubique

plurimum honoris deberi, verum ad id quod nunc agimus videtur magis appoſitum, ſi me ſequamini ſic vobis præeuntem.

Aeterni patris omnipotens ſermo Ieſu Chriſte, qui pollicitus es te interfuturum, ubicunque duo treſve conveniſſent in tuo nomine, vides quam hic multi in tuo nomine convenerint. Digneris igitur iuxta tuum promiſſum huic intereſſe cœtui, ut ſancto tuo ſpiritu per omnium corda diffuſo, plenius intelligant miſericordiæ tuæ magnitudinem, quo ſimul & alacrius gratias agamus omnes pro miſericordia, quam toties experti ſumus, & avidius imploremus eam in omnibus noſtris neceſſitatibus, poſtremo ut Domini noſtri miſericordiam, quam ampliter in nobis experti ſumus, conſervi in conſervos pro viribus æmulemur. Amen.

Attentio. Quod ſi iuxta rhetorum præcepta, ea quiſque ſollicitus & attentus audit, quæ intelligit vehementer

menter ad ſe pertinere: non oportet quenquam veſtrum in hoc ſermone dormitare, quandoquidem omnibus ex æquo ſalus pendet ex Domini miſericordia: neque quiſquam eſt tam infans aut tam ſenex, tam plebeius aut rex, tam pauper aut dives, tam ſervus aut liber, tam doctus aut indoctus, tam peccator aut iuſtus, quin & expertus ſit in ſe Domini miſericordiam, & ad omnia quæ recte conatur, egeat Domini miſericordia. Quod autem argumentum favorabilius tractari poteſt, quam omnibus per Dei miſericordiam eſſe paratam ſalutem æternam? Aequum eſt igitur, ut in hac Concione, quotquot adeſtis, præbeatis vos non ſolum attentos, verum alacres ac lubentes. Nam ſibi quiſque faverit, quiſquis huic faverit orationi. Benevolentia.

Inter multa mala, quæ genus humanum pertrahunt in æternum exitium, duę præcipue peſtes ſunt, & capitales, à quibus in primis

oportet cavere, quibus cordi pietas eſt, quique deſiderant ad æternæ felicitatis conſortium pervenire. Eæ ſunt, Fiducia ſui ac Deſperatio, alteram parit mens elata adverſus Deum, quam excæcavit amor ſui, alteram gignit hinc perpenſa criminum admiſſorum magnitudo, hinc divini iudicii ſeveritas abſque recordatione miſericordiæ.

Utrumque malum tam peſtiferum eſt atque execrandum, ut à multis dubitatum ſit, utrum altero ſit deteſtabilius. Quid enim inſanius aut deploratius, quam hominem qui terra eſt ac cinis, qui quicquid eſt, aut poteſt, id totum debet divinæ benificentiæ: cornua tollere adverſus eum, à quo conditus eſt, à quo redemptus eſt, à quo tot modis ad æternæ vitæ conſortium invitatur? Ingratitudinis eſt, eum contemnere, unde tantum beneficiorum acceperis: dementiæ eſt, ei velle rebellare, qui nutu poteſt perdere: im-

pietas

pietatis eſt, non agnoſcere cõditorem, non vereri parentem, non amare ſervatorem. Auſus eſt hoc primum infelix Lucifer, qui ſibi vindicans, quod à Deo gratis acceperat, dixit in corde ſuo: In cœlum conſcendam, ſupra aſtra Dei exaltabo ſolium meum, ſedebo in monte teſtamenti in lateribus Aquilonis, aſcendam ſuper altitudinem nubium; ſimilis ero altiſſimo. Atq; utinam mortales ſaltem huius infelix ruina deterreret ab imitatione nefarii exempli, ſi non ipſa deterreret impietas. Etenim ſi Deus ſuperbientibus Angelis non pepercit, ſed in tartarum præcipitatos, ac æternis vinculis aſtrictos tradidit ſervandos ſupremo iudicio, quid merebitur homo vermiculus, qui ut modo prorepſit è terra, ita mox eſt in terram vertendus, ſi erigat criſtas adverſus Deũ? Quo deiectior eſt hominis conditio, hoc deteſtabilior eſt arrogantia ſibi cum Deo æqualitatem affectantis. Proditum eſt veterum

fabulis, ortam olim inter Deos ſeditionem, quæ Iovem ipſum compulerit relicto cœlo fugere in Aegyptum, atque illic aliena ſpecie latitare, ſed ſceleratius erat, quod moliti ſunt terrigenæ gigantes, qui coniurati adverſus Iovem, montes impoſuere montibus, ut expugnato cœlo Iovem ex arce depellerent. Merito ridetis, prophanæ ſunt fabulę quas auditis, ſed tamē erudita vetuſtas huiuſmodi fabularum involucris aliquid ſignificare voluit, quod ad hominū mores exprimendos pertinet. Salmoneus in tartarum pręcipitatus eſt, quod Iovis fulmen ac tonitru imitaretur. Sit ſane fabula, ſed quod fuere mortales homunculi, qui re ipſa ac ſerio ſibi divinos honores poſtularent, nonne Nabuchodonoſorem, qui ſe Deum fecerat, Deus vertit in brutam beſtiam, ut ex pecude rediret in hominem? Alexander Magnus, Iovis filius haberi voluit, ſeque in conviviis paſſus eſt

adora-

adorari. Domitius Cæſar in omnibus diplomatis & epiſtolis, atque etiam ſermone Deus ac Dominus appellari voluit. Adrianus Antinoo ſuo divinos honores inſtituit. Quid autem hæc commemoro, quum ſolenne fuerit apud Romanos, Imperatores ſuos, poſteaquam homines eſſe deſierant, facere Deos? Quibuſdam etiam vivis divini honores habiti ſunt, quos oblatos admittere impiæ dementiæ eſt: uſurpare deploratæ cæcitatis. Si levis eſt hiſtoriarum auctoritas, audiamus quid Paulus Apoſtolus Theſſalonicēſibus ſcribat de Nerone, ſic enim interpretantur quidam. Et revelatus, inquit, fuerit homo peccati, filius perditionis, qui adverſatur & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, & quod colitur, ita ut in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus. Sed fortaſſe mirum non videbitur, ſi qui boves. ſimias, canes, & his viliora ſaxa muta, lignaque pro Diis venera-
 bantur,

bantur, ſe pro diis haberi voluerint,. nimirum his rebus longe præſtantiores, quibus populus divinos honores tribuebat. In Actis Apoſtolorum Herodes non ignarus unum eſſe Deum, cuius honos eſſet incommunicabilis, paſſus eſt ſibi acclamari in concione: Dei vox non hominis. Mox ab Angelo vindice percuſſus miſerabilis ille Deus pediculari morbo periit, quo non alius vel fœdior vel cruciabilior. Atque utinam non eſſent inter Chriſtianos, qui Luciferi impietatem imitarentur, non enim dicam vincerent. Quid? An exſpectatis hic, ut aliquid proferam ex arcanis confeſſionibus? Quid autem opus, quum in quibuſdam regionibus in foro, in templis, in conviviis, in luſibus, paſſim audiamus peierari per adorandum nomen Dei, leve eſt quod dixi, audimus abiurari nomen Dei, manifeſtis conviciis affici ſanctum nomen Chriſti, præmorſo indice, minas intendi in Deum, pollice in-

ter indicem & medium digitum porrecto, hoc fieri adverſus Deum omnis gloriæ fontem, quod in hominem extremæ ignominiæ, contumeliæ gratia fieri conſuevit? An non comperiuntur inter Chriſtianos, ſi tamen hi Chriſtiani vocandi ſunt, qui ob mox relinquendas opes, aut fœdam corporis voluptatem, aut momentaneos honores deſerto principe ſuo, fœdus impium pangunt cum hoſte Satana? conceptis verbis ſemel adiurantes quicquid interceſſerat fœderis cum Chriſto, & ſui corporis primitias inferis immolantes, quorum principi totam animam ſuam devoverant. Hæc comperta videmus publicis ſuppliciis expiari. Quid ſimile fecit Lucifer? Non pro illo mortuus erat Dei filius, nec tamen auſus eſt blaſphemias iacere in Deum, tantum affectavit honoris æqualitatem. Infelix illa regio, quondam quinque civitatibus potens, nunc peſtilens & abominandus lacus, pro dulcibus

Iorda-

Iordanis aquis tetrum ferens bitumen, nec horrendi exempli memoriam ſinens apud poſteros intermori, homines habebat luxu libidineque perditos. Cæterum neminem illorum legimus eo progreſſum impietatis, ut Deum inceſſeret conviciis, ut male precaretur, ut minitaretur. Et tamen illi ſulphurea pluvia funditus interierunt omnes. Et ô rem deteſtabilem, inter Chriſti nomen profeſſos inveniuntur, qui audent, quod non auſus eſt Lucifer, quod non auſa eſt Gomorra, qui tam abominandis malis, etiam blaſphemiæ malum adiungunt. Video vos fratres chariſſimi ad horum commemorationem inhorreſcere, nec mirum, & ipſe commemorans toto corpore ſimul & animo perhorreſco, ſed tamen hic ſermo non ſolum eo conducit, ut declaremus quantum malum ſit, deſperatio veniæ, verumetiam quam immenſa ſit Dei miſericordia, cuius hodie ſuſcepimus Encomion,

quæ

quæ tales etiam homines tolerat ac differt ad pœnitentiam. Ac fortaſſe nobis placemus quod inter nos rara ſunt exempla criminum quæ modo commemoravi, ſed quid refert, ſi lingua non ſonet blaſphemiam, quum multorum tota vita nihil aliud loquatur, quam blaſphemias in Deum. Qui gulæ ſerviunt, ventrem pro Deo colunt, qui ſine fine per fas nefaſque congerendis opibus inhiant, qui per cædes, proditiones, veneficia, magicas artes graſſantur ad honores, qui tyrannide pauperes opprimunt, qui ut ſuo obſequantur animo, bellorum incendiis miſcent orbem, nec in his tantis malis perſeverãtes erubeſcunt aut reſipiſcunt, ſed ſumpta fronte meretricea, gloriantur etiam in rebus peſſimis, irridentes interim piorum vitam, nonne iſti factis ipſis loquuntur, non eſt Deus, &c, vana ſunt Dei promiſſa, inanes ſunt Dei minæ, mendax eſt Euangelicus ſermo beatitudines cœ-

lorum

lorum tribuens his, qui hic lugent, qui ſitiunt & eſuriunt iuſtitiam, qui mites ſunt, qui perſecutionem patiuntur, qui maledictis inceſſuntur ob iuſtitiam? Hac blaſphemia quid eſſe poteſt deteſtabilius? Et tamen ſi quid eſſe poteſt peius eo quod peſſimum eſt, omni lerna ſcelerum peior eſt deſperatio. Impius videns ſibi impune licere quicquid libet, elatus rerum ſucceſſu, dicit in corde ſuo: Non eſt Deus, & non eſt ſcientia in excelſo, nec ſunt illi curæ res mortaliū. Porro quemadmodum minus iniurius eſt in hominem, qui non credit illum eſſe, quam qui credit illum eſſe crudelem aut vanum: ita levius impii ſunt, qui prorſus negant eſſe Deum, quam qui credunt illum eſſe inexorabilem, ſpoliantes eum ea virtute, ſine qua reges iam non reges ſunt, ſed tyranni. At quiſquis abiecta ſpe veniæ deiicit ſeſe in deſperationis barathrum, is non ſolum non credit Deum omnipotentem, exiſtimans

mans aliquod eſſe flagitium, quod illc non poſſit diluere, verum etiam facit illum mendacem. Pollicitus eſt ille per prophetam ſe protinus commiſſorum omnium fore immemorem, ſimul atque peccator ingemuerit. Contra, Caina poſteritas dicit: Maius eſt peccatum meum, quam ut veniam merear. Quid ais impie? Si Deus victus magnitudine peccati, non poteſt ignoſcere, detrahis illi omnipotentiam: ſi non vult quod poteſt, mendax eſt & vanus, qui nolit præſtare, quod toties promiſit per ora Prophetarum. Infinitum eſt, quicquid in Deo eſt. Tria ſunt autem in illo præcipua, ſumma potentia, ſumma ſapientia, ſumma bonitas. Quanquam autem potentia ſolet aſſcribi patri tanquam peculiaris, ſapientia filio, bonitas ſpiritui ſancto: tamen nihil horum eſt quod non ſit omnibus perſonis ex æquo commune. Summam potentiam declaravit ſolo nutu condito hoc opere mirabili, cuius nulla

nulla pars eſt non plena miraculi, ipſis etiam culicibus & araneis clamantibus opificis immenſam virtutem. Rurſus quum dividit undas maris rubri, dum cohibito Iordanis defluxu pediti reddit pervium alveum: dum pugnanti Ioſue, ſiſtit Solem ac Lunam: dum contactu ſanat leproſos, voce defunctos ad vitam revocat, ſe naturæ dominum oſtendit. Porro dum quæ inenarrabili potentia condidit, pari ſapientia conſervat & gubernat, demonſtrat ſeſe non minus eſſe ſapientem, quam omnipotentem. Quanquam autem nuſquam non relucet illius bonitas, quandoquidem hoc ipſum ſummę bonitatis erat, Angelos, & hunc mundum condidiſſe, quum ipſe ad ſummam felicitatem quam habet ex ſeſe nullarum rerum acceſſionem deſideraret, tamen mortalium genus in hoc proprie condidit, ut in his præcipue bonitatis ac miſericordiæ ſuæ magnitudinem explicaret, ſiquidem hac parte

parte Deus nobis voluit non ſolum amabilior eſſe, verum etiam admirabilior. Regis potentiam ac magnitudinem admirantur nonnunquam & hi qui oderunt aut invident. Cæterum clementia ac beneficentia amabilis eſt etiam his qui non egent, videlicet contemplatione ſortis humanæ, per quam unicuiq; poteſt incidere ut egeat. At nullus eſt, aut fuit, aut erit hominum, qui non egeat Dei miſericordia. Quandoquidem iuxta teſtimonium ſcripturæ veteris, nec aſtra munda ſunt in conſpectu Dei, & in angelis ſuis reperit iniquitatem. Et Paulus ad Romanos clamat: Non eſt diſtinctio, omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, ut omne os obſtruatur, & ſubditus fiat omnis mundus Deo. Nunc audiamus quam huic concinat myſticus ille Pſaltes, qui magna ſpiritus alacritate iuſtos omnes exhortatur, ut ſpirituali cithara, ut pſalterio decachordo, ut cantico novo, ut ingenti vociferatio-

ſeratione celebrent Dei gloriam. Diligit, inquit, dominus miſericordiam & iudicium, miſericordia domini plena eſt terra. Semel duntaxat mentio eſt facta iudicii, ſed miſericordiæ mentio repetitur, cum hoc elogio, quod hac plena eſt terra. Auſim & illud addere, ſancti Iob & Apoſtoli fretus auctoritate: miſericordia domini non ſolum terram eſſe plenam, ſed & cœlum & inferos. Quid canit Pſalmus 35? Domine in cœlo miſericordia tua, & veritas tua uſque ad nubes. Senſerunt inferi miſericordiam domini, quum refractis tenebrarum portis, educeret vinctos in regnum cœleſte. Si quis contempletur opera Dei, quæ iuxta myſticam Moſi narrationem perfecit primis ſex diebus, non poterit non vehementer admirari potentiam & ſapientiam ineffabilem, & exclamare voce totius eccleſiæ: Pleni ſunt cœli & terra gloria tua. Nec ſibi temperabit, quin erumpat in hymnum trium pue-

rorum: Benedicite omnia opera domini domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Quicquid conditum eſt in cœlis, quicquid ſupra cœlos, quicquid in terris, quicquid ſub terra, quicquid in aquis, quicquid in aëre, perenni voce prædicat gloriam domini. Sed quid dicit Pſalmus 144. Miſerator & miſericors dominus, patiens & multum miſericors. Suavis dominus univerſis, & miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Ergo eſt aliquid mirabilius, quam condidiſſe cœlos, cum tot ſyderum luminibus, condidiſſe terram cum tanta animantium, arborum, ac rerum omnium varietate, cõdidiſſe tot angelicarum mentium agmina? Quis hoc auderet affirmare, niſi Propheta clare pronunciaret, miſerationes domini ſuperare reliquorũ omnium illius operum gloriam. Et tamen non dubitabit hoc eſſe verũ, quiſquis religioſa curioſitate conſideraverit, quanto mirabilius reſti-

tuerit

tuerit hominem, quam condiderit. An non mirabilius eſt, Deum eſſe factum hominem, quam angelos eſſe conditos à Deo? An non mirabilius eſt, Deum involutũ pannis vagire in præſepi, quam illum regnare in cœlis quos condidit? Hic demum Angeli velut in facto omnium maxime ſtupendo canunt gloriam in altiſſimis Deo. Vident infimam humilitatem, & agnoſcunt excelſiſſimam ſublimitatem. Totum hoc conſilium redimendi generis humani, Chriſti vita, Chriſti doctrina, Chriſti miracula, afflictio, crux, reſurrectio, apparitio, aſcenſus, miſſio ſpiritus, per paucos humiles & idiotas homines innovatus orbis: hoc, inquam, conſilium nonne undique miraculis plenum eſt, ipſis etiam Angelicis ſpiritibus inperveſtigabile? Conditi mundi rationem vident & intelligunt impii dæmones, inſtaurati mundi conſilium latuit illos, atque hic ars artem fefellit, ars miſericor-

diæ fefellit artem malitiæ. Conditus mundus opus erat potentiæ, ſic reſtitutus mundus, opus erat miſericordiæ. Cornua inquit Abacuc, in manibus eius, ibi abſcōdita eſt fortitudo eius. Quid cruce deſpectius? quid infirmius crucifixo? At ſub illa infirmitate latebat immenſa potentia divinæ miſericordiæ, quæ fregit, devicit, contrivit univerſam ſatanæ tyrannidem. Idem Propheta quum haberet aures eruditas, quum haberet oculos fide perſpicaces, audivit univerſam hanc mundi fabricam ex omni parte narrantem Dei magnitudinem, & extimuit. Conſideravit opera illius, & obſtupuit. Et tamen quaſi in his omnibus parum adhuc eſſet perſpicua Dei magnitudo, ſubiecit quod hæc omnia vinceret opera. In medio duorum animalium cognoſceris. In confinio veteris ac novi Teſtamenti factus homo prodidit illud unice ſtupendum miſericordiæ ſuæ miraculum. Nimirum hoc eſt quod

mox

mox adiicit Propheta: Quum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis. De his qui miranda geſſerunt, ſolemus dicere: In cæteris vicit omnes, in hoc vicit ſeipſum. De Deo fas erit ſimile quiddam dicere: In omnibus factis ſuis Deus incomparabilis eſt & inimitabilis, in miſericordia ſuperat ſeipſum. Nullam autem virtutem literę divinæ ſic attollunt in Deo, ut miſericordiam, quam aliquando magnam, aliquando nimiam appellant, aliquando multitudinis quoque numero copiam exuberantem illius exaggerant. Rex ille Propheticus eodem in loco magnitudinem ac multitudinem divinæ miſericordiæ complectitur: Miſerere mei Deus, ſecundum magnam miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinē miſerationum̄ tuarum dele iniquitatem meam. Ubi magna miſeria eſt, ibi opus eſt magna miſericordia. Si conſideres quam atrox fuerit peccatum David, agnoſcis miſericordiæ

magnitu-

magnitudinem : ſi reputes quot modis peccarit in uno crimine, vides multitudinem miſerationum eius. Nunquam ingens flagitium ſolum committitur, culpa culpam, velut in catenis anſam anſa, trahit. Primum duo capitalia facinora coniunxit, homicidium & adulterium, utrumque gravius erat in rege, cuius officium erat in aliis talia commiſſa punire. Principes enim quo impunitius peccāt apud homines, hoc gravius offendunt Deum. Gladium gerebat ultorem homicidii, & ipſe perpetrat homicidium. Per illum adulteræ tradebantur lapidantibus, & ipſe compellit ad adulterium. Porro adulterium etiam illud peculiariter exaggerat, quod quum domi haberet uxorum greges & concubinarum, tamen non ex inopia ſed ex laſcivia concupivit alienam, ut rapto potius quam ſtupro delectari viſus ſit. Neque enim par crimen eſt eius, qui coactus egeſtate ſuffuratur aliquid diviti, & eius qui

domi opulentus, tenuem veſte quam habet unicam ſpoliat. Hanc criminis atrocitatem impingit illi Nathan propheta ſub parabola, divitis raptoris, & pauperis ſpoliati. Iam nullum homicidii genus immanius, quam quod non caſu, aut ſubita animi commotione, ſed deſtinato cōſilio, captata opportunitate, committitur. Nihil commeruerat Urias, noverat rex illum fidelem, & hac ipſa hominis ſynceritate abuſus eſt ad illius exitium. Ille non ſuſtinuit ingredi domum ſuam cubiturus cum uxore, quod arca Dei teneretur ſub pellibus, & Ioab dux belli cum populo dormiret humi, nec tanta probitas hominis avertit regis animum à maleficio. Poſtridie vocatum ad cœnam inebriavit, captans occaſionem perdendi illum, ſi quid per temulentiam incircumſpectius effutiſſet, nec temulentus Urias ſuſtinuit ingredi domum ſuam, fruiturus uxore. Additus eſt alius dolus, quo fortis ac fidus

bella-

bellator interiret. Tradita eſt epiſtola homicida, nihil ſuſpicanti, quod rex ob perſpectam hominis ſynceritatem non metuebat ne reſignatam legeret. Communicata eſt homicidii culpa cum duce Ioab, quemadmodum cum Berſabee communicarat adulterium. Nec unus periit Urias, verum ut lateret fraus, complures vocati ſunt in diſcrimen, magna vis hominum iaculis hoſtium obiecta eſt, ut unus innocens interimeretur, regis libidini locum daturus. Igitur in uno crimine, quantum ineſt criminum? Si unicum fuiſſet flagitium, ſed ingens, opus erat magna miſericordia. Nunc David vidēs multiplex ac varium eſſe peccatum ſuum, implorat multitudinem miſerationū. Quā vero late pateat Dei miſericordia, declarat Pſalmus 25. Homines, inquit, & iumenta ſalvabis domine, quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam. Deus non ſolum ſervat homines, verum etiam

iumenta propter homines ſervare dignatur. Rurſus alibi quam exultat ſpiritus propheticus, quum ait, Miſericordias domini in æternum cantabo. Et in cœlis igitur ſemper hymnis celebratur Dei miſericordia, quemadmodum dicit & alius Pſalmus: Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Atqui videbatur futurus finis canendæ miſericordiæ, poſteaquam veniſſet finis omnis miſeriæ, niſi & ipſa felicitas, qua pii ftuuntur in cœlis, donum eſſet miſericordiæ, & ipſe cruciatus impiorum multa Dei miſericordia temperatus eſſet. Quid autem dicendum eſt, ubi tota vita mille malis & omni vitiorum Lerna undique corrupta eſt? Nimirum clamandum cum Aſaph: Domine ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarum, cito anticipent miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis. Rurſus alibi: Miſericordiæ tuæ multæ domine: ſecundum eloquium

quium tuum vivifica me. Iterum Pſal.88.
alio in loco David velut expoſtulans cum Deo, clamat: Ubi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ domine? Rurſum Pſalmo 106. Confiteantur domino miſericordiæ eius: & mirabilia eius filiis hominum: qui verſus velut intercalaris in hoc Pſalmo ſubinde repetitur. Item in Pſalmo qui proxime præcedit: Et dedit nos in miſericordias in conſpectu omnium qui ceperant eos. Miſericordias dixit, quia multa commemoraverat impie facta, quibus iram Dei provocarant. Et David, undique prementibus malis, ait: Melius eſt, 2 Reg. 24.
ut incidam in manus domini, multæ enim miſericordiæ eius ſunt, quam in manus hominum. Frequenter ut in uno crimine multa inſunt crimina, ita in unâ miſericordia multæ inſunt miſericordię. Semel redemit genus humanum, ſed hic quam multiplex ineſt miſericordia? Id oculo fidei perſpiciens Eſaias, ita loquitur ſub per-

ſona Dei promittentis ſervato-
Eſa. 55. rem Ieſum: Et feriã vobiſcum pa-
ctum ſempiternum, Miſericordias
David fideles. Simili tropo Deus
placatus, loquitur apud Hiere-
Hie. 42. miam, Et dabo vobis miſericor-
dias & miſerebor veſtri. Multis
urgentibus malis, multæ promit-
tuntur miſericordiæ. Similiter
poſt multas afflictiones Deus pro-
pitius factus populo ſuo, ſic loqui-
Zach. 1. tur apud Zachariam: Revertar ad
Hieruſalem in miſericordiis, &
domus mea ædificabitur. Sed
quid recenſemus hæc ex Veteris
Teſtamenti libris, in quibus to-
ties obvium eſt miſericordiarum
nomen. Et tamen ea lex à iuſto
Deo, non à bono profecta quibuſ-
dam hæreticis creditur, quum ni-
hil aliud fere creperet quam miſe-
ricordias domini. Quo minus mi-
randum, ſi Paulus Apoſtolus in
Ca. 1. ſecunda ad Corinthios Epiſtola
conſona verbis Propheticis, ſcri-
bit hunc in modum: Benedictus
Deus & Pater domini noſtri Ieſu
Chriſti,

Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. Apoſtolus aliquid addidit miſericordiæ. Nam miſericordiæ eſt ignoſcere quod commiſſum eſt. Hic, quod maius eſt, Deus ex ultore fit conſolator. Hęc ideo repetivimus ex arcanis libris, ut intelligamus hoc tropo ſermonis ſignificatam immenſam & ineffabilem erga omnes & in omnibus malis, Dei miſericordiam. Idem indicatum eſt alio tropo, qui vel anadiploſis eſt, quam Latine poſſis vocare conduplicationem, vel anadiploſi finitimus. Etenim quemadmodum Hebræi bonum bonum vocant, quod eximie bonum videri volunt: & malum malum, quod inſignite malum: ita frequenter Deus in arcanis literis miſericors & miſerator dicitur, ob excellentem miſericordiæ magnitudinem. Sic legis Pſalmo centeſimo quadrageſimo quarto: Miſerator & miſericors dominus, &

quaſi hoc quoque parum eſſet, adiecit, patiens & multum miſericors. Rurſus alio Pſalmo: Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dominus. Cõſimiliter apud Ioelem: Scindite corda veſtra & non veſtimenta veſtra, miſericors enim & miſerator eſt dominus, & agens pœnitentiam ſuper maliciis. Et apud Hieremiam: Idcirco conturbata ſunt viſcera mea ſuper eum, miſerans miſerabor eis, ait dominus. Quid eſt miſerantem miſereri, niſi ſupra modum miſereri? Eodem pertinet, quod quum immenſum ſit, quicquid eſt in Deo, tamen quod apud homines in vitium ſonat, id illi videntur tribuere ſacræ literæ, nimiam quandam & immodicam miſericordiam. Hoc dictum ſic accipiet veſtra pietas, ut perſuaſa nihil eſſe in Deo, quod ulli vitio ſit obnoxium, intelligat hoc tropo ſcripturam ſeſe ad humanos ſenſus accommodantem ſignificare miram quandam & incredi-

Hier. 31.

credibilem hyperbolen miſericordiæ divinæ. Quod ut explanatius dicam, voſque rectius accipiatis, ſic veſtro cum animo perpendite. Si quis rex ſeveras leges tuliſſet in homicidam, ſemel condonans perpetratum homicidium, fortaſſis adſcribetur clementiæ. Quod ſi idem eidem iam decies ac ſępius in idem facinus revoluto condonaret, nonne clamarent omnes immodicam eſſe regis clementiam, quæ legum vigorem dilueret, & improbitatem ad peccandum invitaret impunitate? Item pater qui ſemel aut iterum filio pecuniæ nequiter profuſæ veniam daret, fortaſſis lenis ac mitis diceretur. Idem ſi ſæpius peccanti ſubinde pecuniā crederet, nonne dicerent omnes, immodice lenis eſt, & indulgentia ſua corrumpit filium? Multo iuſtius id diceretur, ſi idem faceret ſervo. Ad hæc ſi quis maritus uxorem ſemel in adulterio deprhenſam reciperet in gratiam, nimirum omnes admira-
 rentur

rentur tam lenem inveniri maritum, qui talem mulierem dignaretur ſuo cubiculo. At idem ſi mulierem ſubinde fallentem coniugii fidem, & nunc huic nunc illi adultero ſeſe conglutinantē receptaret, nonne totus populus diceret eum aut inſigniter fatuum, aut uxoris ſuæ lenonem? Deus autem, qui rex eſt noſter, qui pater eſt, qui dominus, qui ſponſus, nullum excipit peccati genus, nullum præſcribit peccandi numerum, quoties reſipiſcimus, remittit pœnam, quam æterna lex illius comminata eſt, recipit in familiam, introducit in cubiculum charitatis ſuę, nec recipit ſolum, verum etiam omnium admiſſorum obliviſcitur. Ovem perditam humeris ſuis reducit ad caulas, invitat ſanctorum eccleſiam ad commune gaudium, occurrit filio prodigo redeunti domum è longinqua profectione, profert ſtolam & annulum, iubet occidi vitulum inſignem. Quid hæc ſonant aliud, quam

immo-

immodicam quandam ac nimiam, ut ita dixerim, Dei miſericordiam? Iam vero minus mirum videatur, ſi homo ſæpius ignoſcit homini peccanti, qui & ipſe ſit aliquando prolapſus in eadem peccata, aut certe prolabi poſſit, ſi rex ignoſcat ei, cuius officium aliquando expertus eſt ſibi commodo fuiſſe, aut pater condonet filio, cuius conſuetudine ſentit ſublevari ſenectutem ſuam, ſi dominus gratiam faciat ſervo, cuius opera iuvetur, ſi maritus adulteræ, cuius convictum expertus ſit aliquando fuiſſe iucundum. Inter homines nonnunquam metuit is, qui ignoſcit, eum cui condonat, nonnunquam ulciſci nec poteſt, ſi velit. At Deus qui nullius eſt indigens, qui nutu poteſt, ſi velit, perdere, toties à nobis ſpretus, deſertus, abnegatus, tolerat, invitat, recipit, amplectitur. Ut non eſt vehementior charitas, quam inter maritum & uxorem, nec arctior coniunctio, ita non eſt implacabilior

ira, quam proditæ fidei coniugalis. Et tamen audi quid apud Eſaiam loquatur lenis dominus adulteræ ſuæ, tot adulteriis pollutæ: Vulgo dicitur, Si dimiſerit
Eſa. 3. vir uxorem ſuam, & illa recedens ab eo duxerit virum alterum, nunquid revertetur ad eam ultra? Nunquid non polluta erit & contaminata mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, & tamen: Revertere ad me dicit dominus, & ego ſuſcipiam te. Homo maritus uxorem quam ipſe fortaſſis ob levam culpam aut cauſam dimiſit, non recipit, ſi poſt divortium ſe iunxerit alteri viro. Non enim patitur alterius viri conſortium maritalis amor. Deus autem ſponſam ſuam, pro qua mortuus eſt, quam ſibi ſuo ſanguine purificavit, toties ultro fugientem, ſeque proſtituentem immundis ſpiritibus, tamen non faſtidit revertentem. Nec mirum eſt, ſi nimiam habet miſericordiam, qui nimiam habet erga nos chari-

charitatem. Non veretur hoc ſcribere Paulus Epheſiis, Eramus natura filii iræ, ſicut & cæteri, Deus autem qui dives eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos, & cum eſſemus mortui peccatis, cōvivificavit nos in Chriſto. Planius exprimit nimiam patris erga nos charitatem Ioannes in Euangelio ſuo. Sic, inquit, Deus dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, ſed habeat vitam æternam. Cui congruenter ſuccinit Paulus ſcribens ad Romanos. Qui etiam proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibns tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Hæc tanta charitas, hæc tanta miſericordia, ſi conferatur ad omnem humanam charitatem, ac miſericordiam, ſi ad merita noſtra, nonne merito videatur immodica? Atque id ſane magis verum eſſe liquebit, ſi perpenderimus

Ephe. 2. Ioan. 3. Rom. 8.

mus

mus qualis ſit ille, qui ſic nos diligit, ſic ſua miſericordia proſequitur, quales nos quos Deus tanto dignatur honore. In ſe quiſque deſcendat, poſt nomen in baptiſmo datum, poſt abiuratum ſatanam cum pompis ſuis, quoties ſacramenti deſertor ad hoſtẽ ſponſi ſui defecerit, quoties poſt acceptam à ſacerdote criminum abſolutionem in graviora relapſus ſit, imo quoties eodem die recidat in ea quæ deteſtatus eſt. Nemo ſibi blandiatur, chariſſimi, quiſquis furatur aut adulterium committit, quiſquis invidet aut obtrectat fratri, quiſquis ambit honores huius mundi, deſeruit ſponſum ſuum Chriſtum, divertit à patre ſuo, defecit à rege ſuo, profugit à domino ſuo. Sed de his plura dicendi fortaſſe paulo poſt dabitur locus commodior. Nunc quo plenius intelligatis quam late pateat immenſa domini miſericordia, ſcire debetis, quod in ſacris literis miſericordię vocabulum nonnun-

quam

quam ſonat munificentiam, interdũ gratiam prævenientem, interdum ſublevantem, aliquoties conſonantem, rurſus ambi medicantem, frequenter autem ignoſcentem, aut etiam punientem. Nam mea quidem ſententia quod apud Lucam loquitur Dominus, Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt, ad beneficentiam potiſſimum pertinet. Perfecta ſiquidem beneficentia eſt, ſi quis benefaciat inimicis. Explanatius hoc dixit Matthæus in ſimili ſermone domini, Eſtote, inquit, vos perfecti ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, ac pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Quoniam autem nihil habemus quod non gratis acceperimus à Deo, quicquid poſſumus aut ſumus, quicquid poſſidemus, Dei miſericordia eſt. Imo quod angelos, quod hunc mundũ condidit, Dei miſericordia eſt. Si ſibi condidiſſet, potentia aut ſapien-

tia laudari poterat, nunc quoniam hæc omnia nobis condidit, nonne agnoſcimus immenſam Dei miſericordiam? Cui volvuntur orbes cœleſtes, cui lucent ſol per diem, luna cum ſtellis per noctem, niſi homini? Cuius uſibus hæc omnia condita ſunt, quum nihil eſſent cui pendulæ nubes umbram faciunt & arva rigant? Cui ſpirant auræ, cui fluunt amnes, ſcatent fontes, æſtuant maria, ſtagnant lacus, cui tellus fœcunda tantum gignit animantium, tantum gignit opum, niſi homini? Nihil enim omnium rerum non ſubiecit homini, ſolum hominem voluit ſibi ſubiectum eſſe. Quemadmodum teſtis eſt & Paulus ad
Cor. 1. Corinthios ſcribens: Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei. Et quod in Geneſi
Gen. 1. narrat Moſes, repetit Pſalmus octavus, admirans Dei bonitatem, qui pro ſua miſericordia tantum beneficiorum in hominem contulerit: Quid, inquit, eſt homo, quod

quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam viſitas eum? Minuiſti eum paululum ab Angelis, gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius, oves & boves univerſos, inſuper & pecora campi, volucres cœli, & piſces maris. Dicam adhuc, quod ſublimius eſt, etiam Angelos cœleſtes debemus miſericordiæ domini. Sit leve pondus meo ſermoni, ni Paulus hoc clare docet ſcribens Hebræis, etenim de Angelis loquens: Nonne, inquit, omnes ſunt Heb. 1. adminiſtratorii ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis? Et in veteri pariter ac novo Teſtamento frequenter legimus Angelorum miniſterio refocillatos famelicos, liberatos captivos, propugnatas regiones, depulſa mala, læto nuntio recreatos pios. Quin ipſe dominus in Euangelio: Angeli, inquit, eorum ſemper vident faciem patris

patris qui in cœlis eſt. Quid hac dignatione mirabilius, homũculis additos Angelos pædagogos? Ergo quicquid habes homo, habes autẽ omnia, donec manſeris in Chriſto, totum hoc illius miſericordiæ feras acceptum. Alioqui Paulus oſtrepet tibi: Quid habes homo, quod non accepiſti? Et ſi accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? Porro quicquid mali videris in aliis, agnoſce Dei prævenientem miſericordiam, de qua David non uno in loco: Et miſericordia eius prẹveniet me. Non es natus nothus, claudus aut cæcus, non pauper, non hebetis ingenii, quẽadmodum naſcuntur multi, age gratias miſericordiæ prævenienti. Quicquid malorum accidit homini, tibi poterat accidere, niſi tui tutelam egiſſet Dei miſericordia. Rurſus non es adulter, non periurus, non homicida, non ſacrilegus, quemadmodum ſunt heu nimium multi, agnoſce Dei miſericordiam, hoc enim eras niſi te protexiſſet

protexiſſet Dei miſericordia. Quũ Phyſiognomus quidam de Socrate pronuntiaſſet, quod eſſe homo luxus avidus, & immoderatæ libidinis, diſcipulis, quibus nota erat præceptoris incredibilis temperantia, partim irridentibus hominem, partim etiam indignantibus: Socrates & illos coërcuit, & illum ſublevavit, dicens, rem divinavit. Hæc omnia eram, ni me philoſophia docuiſſet temperantiam. Sed rectius, quod Socrates tribuit philoſophiæ, vir optimus Franciſcus tribuit divinæ miſericordiæ. Quum enim quodã tempore ſocius eius ſic ab ipſo iuſſus, cõieciſſet in eum quicquid convitiorum in hominem ſceleroſum dici poſſet, ſacrilegum, parricidam, ſycophantam, ſtupratorem, veneficum appellans, patientiſſime tulit, ac ſemetipſum deploravit. Alio vero tempore roganti ſocio, quur compulſus eſſet, ut tanta mendacia diceret in innocentem, nihil enim horũ in ipſum

compe-

competere. Nihil, inquit, mentitus es, omnia hæc eram, & multo etiam plura, ni miſericordia Dei ſervum ſuum ſervaſſet ab his malis. Nec prævenit nos ſolum Dei miſericordia provocans ad pietatem, verum etiam conantes adiuvat, comitatur proficientes, denique largitur ut perficiamus quod humanæ vires præſtare non poterant. Huiuſmodi miſericordiæ genus mihi videtur ſignificare Paulus Apoſtolus, quum alias frequenter, tum in ſalutationibus precans gratiam & pacem, in Epiſtolis ad Timotheum addit etiam miſericordiã. Etenim citra præiudicium melioris ſententiæ, ſi quis adferet, mihi videtur gratia pertinere ad vocationem, vocamur autem per fidem, hoc eſt credulitatem, Ea fides gratuitum eſt Dei donum, & ob id quibus id contingit, debent divinæ miſericordiæ. Miſericordia ad chariſmata, quæ varie diſtribuuntur cuique pro modulo fidei. Pax ad totius

vitæ

vitæ innocentiam, ſine qua nec cum Deo conſtat amicitia, nec cum fratibus vera cõcordia. Quoties autem eripimur à malis, quibus affligimur, ne tribuamus aſtris, ne fortunæ, ne prudentiæ noſtræ, totum miſericordiæ Dei adſcribamus. Nemo peccatorum vinculis irretitus liberari poteſt, niſi ſubveniat divina miſericordia. Docet hoc Pſalmus centeſimus vigeſimus nonus: Quia apud dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio, & ipſe redimet Iſraël ex omnibus iniquitatibus eius. Porro quod ex corporalibus etiam malis eripit Dei miſericordia, declarat Paulus ſcribens Philippenſibus Epaphroditum ægrotaſſe uſque ad mortem, ſed Deus, inquit, miſertus eſt eius, non ſolum autem eius, verum & mei, ne triſtitiam haberem ſuper triſtitiam. Neque quicquam intereſt inter miſericordiam ſublevantem, & conſolantem, niſi quod ſublevamur ademptis malis

quibus

quibus premebamur, cæterum adeſt miſericordia conſolatrix, quoties in mediis afflictionibus lætarum rerum admixtu temperat adverſitatis moleſtiam, faciens cum tentatione proventum, ut inquit Paulus, quo poſſimus ſuſtinere. Atque hæc ipſa mala frequenter immittũtur à miſerante Deo, quo nos vel purget à malis admiſſis, vel retrahat ab admittendis, vel ut virtutis exercendæ materiam ſubminiſtret. Ita tentatus eſt Abraham, ita Iob variis malis exercitus, ita quicumque unquam pie vixerunt in Chriſto Ieſu, in mundo hoc velut aurum igni, variis afflictionibus probati ſunt. Ubi ſunt iſti, qui Deo obmurmurant, quoties incidit morbus corporis, aut mors liberorum, aut uxoris, quoties res familiaris damno minuitur, quoties fallunt agrorum proventus, non intelligentes hæc eſſe certiſſima ſigna miſerentis noſtri Dei? Audiamus potius quid
Prov. 3. nos admoneat Solomon: Diſciplinam

nam domini fili mi ne abiicias, neve deficias, cum ab eo corripieris, quem enim diligit dominus, corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi. Eandem ſententiam verbis nonnihil mutatis ad Hebręos repetit Paulus: Quem enim diligit dominus caſtigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit. Ergo dilectiſſimi fratres, quoties ingruit adverſitatis procella, iuxta Pauli conſilium, in diſciplina perſeverate, ſcientes quod tanquam filiis offerat ſe vobis Deus. Audite vocem miſericorditer corripientis filios ſuos patris in Pſalmo octogeſimo octavo: Si iuſtitias meas prophanaverint, & mandata mea non cuſtodierint, viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Miſericordiam autem meam non diſpergam ab eo, neque nocebo in veritate mea. Sic & Paulus filiis, quos amabat, minitatur dicens: Quid vultis in virga veniam ad vos, an in ſpiritu lenitatis & manſuetu-

Heb. 12.

1. Cor. 4.

Ibid. 5. ſuetudinis? At idem: De his, inquit, qui foris ſunt, quid attinet me iudicare? Nulla vox acerbior filiis quã quum audiunt à patre, agite quicquid libet, mea nihil refert. Siquidem hic eſt ſermo meditantis abdicationem. Nimirum hæc parentum lenitas quavis obiurgatione durior eſt. Ut igitur eſt crudelis indulgentia, ita eſt miſericors correptio. Corripiet, inquit, me iuſtus in miſericordia, &
Pſalm 140. increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meũ. Paulus Aemilius Romanus dux rebus miro ſucceſſu ex ſententia geſtis, magnum aliquod malum imminere divinabat. Et Polycrates Samiorum tyrannus conatus eſt fortunæ perpetuo blandientis invidiam anuli pretioſiſſimi iactatura redimere. Quanto magis nobis impie viventibus metuendum eſt, ne iuſta Dei vindicta immineat, quoties nobis rerum temporalium diu blanditur proſperitas. Deus enim in propheticis literis,

teris, quum implicabilem iram exprimere vult, comminatur ſeſe ablaturum virgam ſuam ab illis, nec ullis afflictionibus medicaturum peccatis illorum. Abſit à nobis chariſſimi talis felicitas. Quin potius, ſi quid ſerenitatis indulget patris noſtri miſericordia, gratias agamus illi, ſoliciti necubi abutamur illius benignitate: ſin urgent adverſa, nihilo ſecius illi gratias agentes, totos nos illius dedamus arbitrio. Ut corpore valeas, permittis te medico homini, credis te chirurgo ligandum, ſecandum, urendum: ut animæ ſalutem æternam compares, non credes te conditori, domino, patri, & ſervatori? Non audes præſcribere medico, hac & hac ratione curato me, & Deo præſcribemus, quomodo oporteat noſtræ ſaluti conſulere? Paulus Apoſtolus tolerat 2. Cor.
Angelum Satanæ, ſibi imminentem & colaphos impingentem, 12.
quod ſic expediret ad dotium, quas acceperat, cuſtodiam. Quum

infirmior, inquit, tunc fortis ſum. Et libenter gloriatur in infirmitatibus ſuis, ut poſſideat inhabitantem in ſe virtutem Chriſti. Nos qui ſumus, qui deprecemur hanc Dei miſericordiam, variis afflictionibus velut amaris pharmacis ſalutem noſtram procurantis? Vulgus ubi quem videt claro genere prognatum, in re ſplendida, corpore felici, cumulatum honoribus, dicere ſolet: Quantum ille debet Deo? Sic iudicant homines, felicitatem æſtimantes ex his quæ foris videntur. At ſi quis rem ad Dei iudicium exigat, ſæpenumero plus debet miſericordiæ Dei obſcurus, tenuis, valetudinarius, abiectus inter homines quam felices illi, quos imperita multitudo diis æquat. Congere quantum voles infelicitatum iuxta mundum, abunde felix es, ſi iſtis malis temporariis redimis felicitatem æternam. Iam ignoſcentem miſericordiam, quam & clementiam vocamus, nemo non agnoſcit, niſi qui

ſe credit immunem ab omni peccato. Sed quid ait Ioannes Apoſtolus? Si dicimus nos non habere peccatum, mendaces ſumus, & veritas in nobis non eſt. ſi nec aſtra ſunt munda in conſpectu Dei, ſi & in angelis ſuis reperit iniquitatem, ſi nemo purus eſt in conſpectu Dei, nec infans unius diei, quis noſtrum gloriabitur ſe caſtum habere cor? Apud homines multi iuſti videntur, apud Deum nemo iuſtus eſt, ſed omnes iuſtiçiæ noſtræ ſunt veluti pannus mulieris menſtruo profluvio contaminatæ. Paulus ſentit legem carnis in membris ſuis repugnantem legi mentis & clamat: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Iob iuſti titulo honoratur, & tamen ex Dei colloquio deprehenditur non omnino vacare culpa. Horret etiam ipſe propheta David Dei iudicium niſi multa miſericordia diluatur: Ne intres, inquit, in iudicium cum ſervo tuo, quia non iuſtifi-

1. Ioh. 1.
Rom. 7.
Iob 1.
Pſa. 143

cabitur in conſpectu tuo omnis vivens. Nunc unuſquiſq; noſtrum deſcendat in cubiculum conſcientiæ ſuæ, conſiderans quot modis, quoties, quam graviter offenderit Deum, quam omnia etiam benefacta noſtra ſint variis vitiis inquinata, atque ita intelliget quantum debeat immenſæ Dei miſericordiæ, qui noſtram imbecillitatem tam patienter tolerat, qui tot occaſionibus invitat ad pœnitentiam, qui reſipiſcentibus tam placide remittit omnem noxam. Addam his omnibus, quod quibuſdam fortaſſe non videbitur admodum probabile, quum Deus impios ad ſummum malitiæ provectos perdit, & in gehennam conIicit, nec hic illum oblivisci miſericordiæ ſuæ. Hebręos diviſis maris fluctibus liberat, Pharaonem cum ſuo ſatellitio mergit. Utrobique erat miſericordia, ſublevans erga populum ſuum, puniens erga regem deploratæ iam malitiæ, ne peccata peccatis accumulans gra-

Exod. 14.

graviores etiam gehēnæ pœnas ſibi colligeret. Miſericordiæ medicantis erat, quod illum tot plagis invitarat ad pœnitentiam. Iamque fractus malis cœperat reſipiſcere, verum ubi ſalutaris pœnitentiæ rurſus impia pœnitentia ductus, dixit: Non novi Dominum, nec dimittam populum, nec tanto denique miraculo cōmotus deſtitit à perſequendo, ſed ira cæcus auſus eſt ſeſe mari credere. Deus pro ſua miſericordia deploratam malitiam oppreſſit, ut quando ſanari non poterat, certe levius interiret.

Idem ſentiendum de reliquis ſeveritatis exemplis, quæ referuntur in veteris inſtrumenti libris, velut de his quos ignis exuſſit, terra abſorpſit, gladius extinxit, ſerpentes trucidarunt. Nam in Euangelicis literis rariora ſunt exempla, vindictæ, ſed omnia miſericordiæ. Lenis enim erat correptio, Act. 13. quod Elymas ſubita cæcitate percuſſus didicit non repugnare ſermoni Euangelico. Paucos Paulus

tradidit Satanæ in afflictionē carnis, ut ſpiritus ſalvus fieret in die iudicii, & pudore correcti ſeſe verterent ad meliorem frugem.
Act. 5. Nullum extat ſeverius quam Ananiæ & Sapphiræ ad Petri correptionem ſubito collabentium, & tamen incertum an horum animæ corporis interitu ſervatæ ſint. Ad ſummam hoc ipſum quod apud inferos patiuntur damnatæ malorum animæ, minus eſt illorum meritis. Nec defuere qui tantum tribuerent miſericordiæ divinæ, ut impios etiam dæmones ac damnatos homines crederent aliquando poſt longas ſeculorum periodos recipiendos in gratiam. Hæc opinio, quanquam magno nititur auctore, tamen ab orthodoxis patribus reprobata eſt, quæ tantum in hoc à nobis recitatur, ut declaremus, quam magnificam de Dei miſericordia conceperint opinionem eruditiſſimi viri, qui noctes dieſque verſati ſunt in ſacris voluminibus quæ fere nihil aliud

canunt, efferunt, celebrant quam Dei miſericordiam. Iam ſi ſatis demonſtratum eſt, qnicquid ſumus aut habemus boni, quod protegimur ab imminentibus malis, quod eripimur ab opprimentibus, quod in mediis malis cœleſti ſolatio refocillati fortes & alacres perſiſtimus, quod temporariis afflictionibus vel erudimur ad pœnitentiam, vel exercemur ad perfectam virtutem, quod non imputantur nobis commiſſa noſtra, in quæ toties relabimur, id totum eſſe divinæ miſericordiæ, quo magis huius immenſam altitudinem, latitudinem & profunditatem queatis perſpicere, quæſo ut vos ipſos mecum pauliſper contemplemini, primum ea parte qua eſtis abiectiſſimi, deinde ea qua præcellitis, poſtremo circunferatis oculos ad mala quæ vobis foris imminent ac circumvallant, ac rurſus ad bona, quorum ſpes vobis oſtenſa eſt. Horum omnium contemplatio docebit nos amplitudinem miſe-

ricordiæ divinæ cuius vere nec modus eſt, nec numerus. Si corpuſculum hoc contẽplemur animi noſtri vel organum vel domicilium, vix aliud animal reperias imbecillius, abiectius, aut etiam miſerius. Si quæras originem, princeps noſtri generis luteus erat. Iam illud quiſque conſideret quam nihil ſit magnificum illud quicquid eſt humoris, è cuius coagulo capiunt initium humani fœtus rudimenta, dum adhuc eſt in uteri fœminei latebris. Tum quantum abſit à nectare atque ambroſia liquor ille, quo nondum editus infans alitur. Non hic commemorabo humanæ nativitatis ſordes, tantum quod ſæpe vidiſtis in memoriam revocate. Quid humano partu miſerabilius quam diutini, quam periculoſi parturientium nixus, quam miſerabiles eiulatus. Tandem prorepens & ipſe puer, protinus à lachrymis ac ploratu vitam auſpicatur, quumque natura cæteris animantibus ſtatim ab ortu

ortu varia tribuat vel tegumenta vel munimenta, teſtas, cortices, coria, ſpinas, villos, ſetas, plumas, pennas, ſquamas, vellera, truncos etiam & arbores cortice nonnunquam gemino à frigoribus & calore tutetur: ſolum hominem nudum, & nuda humo natali die abiicit ad vagitus ſtatim ac ploratum. Quis hic non vel pullum gallinaceum ovo rupto proſilientem iudicet homine feliciorē? Adde nunc faſciarum vincula, os edentulum, linguam infantem, oculos novæ lucis impatientes, ac velut requirentes relictas uteri tenebras, verticem diu palpitantem, ſummæ inter cuncta animalia imbecillitatis indicium, breviter totum imbecille corpuſculum, in quo nullum membrum ſit quod ſuo norit officio fungi. Cæterorum animantium pleraque ſtatim ab ortu naturæ ſuæ dotes explicant. Aliis adeſt pernicitas, ut equis: ſtatim ut è membrana emerſit, volat papilio, cum leonis ca-

tulo luctari tutum non eſt: protinus ab ovo natant piſces, volvunt ſe magna celeritate gyrini, prius quam ranarum vel nomen vel formam meruere, ſolus homo quid aliud novit naturæ ſponte quam flere? Quam diu diſcendum ut ingrediatur, ex quadrupede factus bipes, quam diu ut fari poſſit? ne veſci quidem novit, niſi doctus. Adde nunc tot morborum genera, ut ne recenſeri quidam poſſint, atque hi quidem ſubinde novi, ne facile ſit mederi, quanquam inter veteres quoque & notos ſunt multi immedicabiles. Hi ſtatim natos excipiunt, quidã etiam una cum homine naſcuntur, vel lepra, morbus comitialis, per quos multi moriuntur prius quam cœperunt vivere. Ne quid interim dicam de partubus vitioſis aut etiam prodigioſis. Iam illud mihi quiſque ſecum reputet, quot iniuriis obnoxiam expertus ſit adoleſcentiam, quam fugax ſit iuventus, quam ſollicita virilis ætas,

quam

quã miſera ſenectus, deniq; quam brevis tota vitę ſumma, ut contingat ſenectus, quæ tamen contingit pauciſſimis. Quiſquis veſtrum ætatem virilem attigit, recolat actæ vitæ ſeriem, ac ſupputet à quibus morbis, è quantis periculis evaſerit, agatque gratias divinæ miſericordiæ. Ego vero vel inter pręcipua corporis mala duxerim penitus inſita nobis omniũ vitiorum ſemina. Quantam ad iras, ad libidinem, ad luxum, ad invidiam, ad ambitionem, ad avaritiam, ad rapinam ab ipſo matris utero proclivitatem nobiſcum trahimus, quum cætera animantia intra naturæ cupiditates probe degant? Cum his veteris Adę reliquiis quã eſt omnibus laborioſa colluctatio? quam paucis felix? Gravatur animus mole terreni corporis, & velit nolit ad ea quæ non probat demergitur. Poſt hæc conſidera quãtum malorum agmen nos foris circumvallet & comperies multo plures interire caſu quam morbis.

Quem multos abſumunt fulmen, terrarum concuſſio, telluris hiatus, lacuum, fluminum & marium exundatio, aër peſtilens, venena, noxiæ beſtiæ, ruinæ, mali medici: ſed non aliunde maior clades quam ex bellis. Verum hæc mala non minitantur exitium niſi corporibus. Animo quot imminent pericula, à carne hoſte domeſtico, à mundo nunc blādiente, ut ſtrangulet, nunc ſæviente, ut opprimat, à ſpiritibus impiis, qui ſe nonnunquam transfigurant in Angelos lucis. Quis non expaveſcat horum multitudinem, vires, aſtutiam, maliciam, & inſatiabilem perdendi libidinem? Iam vero quem non exanimet inter hæc mala, mors omnibus certa, dies incertus, extremi iudicii ſeveritas, gehennæ nunquam finiendi cruciatus? Video vos ad tantorum malorum ſolam commemorationem inhorreſcere, nec iniuria: ſed quò plus hic videtis malorum & periculorum, hoc plus debetis divinæ miſeri-

ſericordiæ, quæ non ſolum inter hæc omnia protegit ſibi fidentes, verum etiam hæc omnia nobis vertit in occcaſionem maioris felicitatis. Quicquid eſt calamitatis, debemus peccato veteris Adæ, verum felicitatẽ ex calamitate cum fœnore redditam debemus novi Adæ miſericordiæ, qui eſt Chriſtus Ieſus in omne ævum laudandus omnibus. Satanas expulit è paradiſo, Chriſtus pro paradiſo terreſtri nobis aperuit regnũ cœleſte: ſerpens impulit in varios huius vitæ dolores, Chriſtus nobis reſtituit æterna gaudia vitæ immortalis: Satanas fraude ſua nobis conciliavit mortem corporalẽ, Chriſtus miſericordia ſua nobis largitur vitam ęternã, cui quiſquis ſeſe ſyncero corde tradiderit, non eſt quod ullum hoſtium genus formidet. Ille vicit mundum, ille fregit univerſam Satanæ tyrannidem, ille carnem vertit in ſpiritũ. Quod vicit potentię eſt: quod nobis vicit, miſericordiæ eſt. Adoremus

remus miſericordem potentiam & fruamur potenti miſericordia. Omnia poſſumus per eum, qui nos reddit potentes, ſi modo manemus in eo: omnia poſſidemus per eum in quo ſumma bonorum eſt omnium undique nos protegente, ſublevante, conſolante, locupletante illius miſericordia,
Pſal. 31. quemadmodū dicit Pſalmus propheticus: Sperantes in domino miſericordia circundabit. Quantis malis patent, qui fiduciam ſuam poſuerunt in dotibus corporis, in opibus, in curribus, in equis, in mundana prudentia, in meritis ac factis ſuis. Quibus autem præſidiis ſecurus eſt iuſtus? Ego autem, inquit, in multitudine miſericor-
Pſal. 15. diæ tuæ. Ac paulo poſt: Domine ut ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos. Quum audis bonę voluntatis, intelligis excludi fiduciam tuorum meritorum. Ubi deficiunt nos naturæ vires, ubi merita deſtituunt, ibi ſuccurrit miſericordia. Bellatorum ſcuta non tegunt

gunt niſi unam corporis partem: ſcutum divinæ miſericordiæ totos nos undique protegit ſuperne, adverſus ſpiritualium nequitiarum ignea tela, quæ nobis imminent è cœleſtibus: inferne adverſus verſutiam ſerpentis inſidiantis calcaneis noſtris: à fronte, ne nos lædant inſtantia: à tergo, ne nos repetant præterita: à dextris, ne rerum ſucceſſus reddat inſolentes: à ſiniſtris, ne deiiciat adverſitas. Hoc ſcuto fretus clamat ille: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Et alibi: Non timebo millia populi circundantis me. Sed animoſius etiam Paulus Apoſtolus ſcribens Romanis: Si Deus pro nobis, inquit, quis contra nos? Induerat egregius bellator panopliam fidei, quæ nos munit, non operũ fiducia, ſed miſericordiæ divinæ. Hac armatura fretus, non tantum contemnit anguſtiam, famem, nuditatem, periculum, perſequutionem, verum etiam gladium tyranni, mortem præſentem

Pſa. 117

Pſal. 3.

Rom. 8.

præſentẽ intentantis. Nihil poteſt humana crudelitas, ubi adeſt protectrix Dei miſericordia, imo quod fortius eſt, contemnit præter mortem ac vitam Angelos, principatus, virtutes, inſtantia, futura, fortitudinem, altitudinem, profundum, denique ſi qua eſt alia creatura vel in cœlis, vel in terris, vel apud inferos. Et hic eſt ille, qui ſuæ imbecillitatis conſcius appel-
2. Cor. 4. lat ſeipſum vas fictile: Habemus, inquit, theſaurum hunc in vaſis fictilibus. Unde igitur huic teſtę fra-
1. Cor. 15. gili tantũ roboris? Gratia, inquit, Dei ſum id quod ſum. Quid eſt gratia Dei niſi miſericordia Dei?
2. Cor. 13. Gloriemur & nos libenter cum Paulo in infirmitatibus noſtris, ut inhabitet in nobis virtus Chriſti; ſic enim magis expedit nobis ut contemplatione miſeriarum noſtrarum glorificemur Dei miſericordias. Et tamen interim, ſi placet, contemplare te ipſum ô homo, ea parte qua præcellis cæteris animantibus. Etenim ſi teipſum

pſum metiare bonis corporis, vides quam multis animãtibus brutis ſis inferior, magnitudine ſuperant cameli, celeritate tigres, robore tauri, colore cygni, ornatu pavones, ſalubritate piſces, ſi quidem proverbio credimus: imo pene omnia, oculorum acie lynces & aquilæ, olfactu vultures, vivacitate cervi corvique. Et tamen ſi quis corporis humani dotes cõſideret, inveniet hic in quo laudet Dei miſericordiam. Quanta ſenſuum ſagacitas, quanta membrorum ſymmetria, quam accommoda ad varios uſus organa? Verum his de rebus etiam librum edidit vir eloquentia ſingulari Lactantius, cui titulum indidit De opificio Dei. Is cum utilitate legetur, ſi quicquid in corpore boni eſt meminerimus, & hoc totum ut à Dei miſericordia profectũ, mancipandum eſſe divinis obſequiis. Alioqui qui volet in corporis dotibus gloriari, ſtatim audiet: Omnis caro fœnum, & omnis gloria

ria eius quaſi flos fœni. Item il-
Eſa.40. lud: Quid ſuperbis terra & cinis?
Ne in animi quidem dotibus, qua
parte mirabilior eſt homo, habet
Eccleſ. quod ſibi vendicet. Qui corpus
10. condidit, idem condidit animum,
corpus finxit è limo, animum indidit
afflatu oris ſui. Et idcirco reliquorum
animantium anima una cum corpore perit, noſtra ſuperſtes
eſt corpori ſuo, donec recipiat illud in reſurrectione promiſſa.
Iam quam ſit res efficax anima mors ipſa declarat, quæ ſimulatque
deceſſerit, iacet inutile cadaver: ubi calor, ubi color, ubi motus, ubi ſenſuum
omnium vigor? Et tamen dum anima tenetur illigata tam infelici
corpuſculo, nihil agens niſi per organa corporea, quæ frequenter obſtant,
quo minus nativam vim ſuam exerat, quam admirabilis eſt illa mentis humanę
celeritas & perſpicacia? Quam immenſus memoriæ theſaurus?
Quid eſt tam abditum in arcanis
naturæ,

naturæ, vel in cœlis vel in terris, quod hominis ingenium non obſervarit, deprehenderit, abſolverit? Magnum eſt, quod multi ex aſtrorum ſitu motuque prædicunt ſeculis aliquot poſt ventura: ſed maius eſt, quod ex rebus conditis deprehenſa eſt, illius opificis ſempiterna virtus ac divinitas, teſte Paulo. Quanta vero volubilitas humani ingenii, quam brevi ſpatio, quam multa ſimul contuetur intellectus hominis? Memoriæ vero quam immenſa vis eſt, quæ tot rerum formas, tot rerum vocabula ſenſuum miniſterio tradita, bona fide complectitur. Non enim hic loquar de his, qui tot tam cognitu difficiles diſciplinas, tot inſuper linguas perdidicerũt, quodve didicerunt, tenent. Cogitet apud ſe quivis è vobis, quot hominum facies ac nomina memoria complectitur, quot animantium, arborum, herbarũ, locorum, aliarumque rerum innumerabilium formas agnoſcit, ac

memo-

memoriter reddit vocabula? Has naturæ dotes vulgus appellat, quũ ſint revera divinæ miſericordiæ munera, quæ cuique partitur non pro meritis noſtris, ſed pro ſua benignitate. His omnibus quoniam filius prodigus abuſus eſt ad humanæ voluntatis libidinem, non ſolum non detractum eſt, quod datum erat, ſed per gratiam addita eſt uberior chariſmatum munificentia. Per legem nos inſtituit, per filium quem totum nobis impendit, docuit nos arcana Dei, per ſpiritum ſuum locupletat animos noſtros variis dotibus, humanas vires ſuperantibus. Dat intellectum myſticarum ſcripturarum, quæ nobis prælucent & conſolantur in omnibus malis, dat præſcire futura, dat loqui linguis, contemnere venena, pellere morbos, excitare mortuos, profligare noxios dæmones, dat vincere portas inferorum, dat eſſe membra Chriſti, filios Dei, conſortes regni cœleſtis, cuius non erit finis. Hic

mihi

mihi reputa qualis fueris conditus, nimirum altera ex parte luteus: deinde quanto infra pecudum conditionẽ te deiecerit peccatum. Rurſus ad quam dignitatem, ad quam felicitatem voceris, & perſpicies Domini miſericordias, nec numerum habere nec menſuram. Quid ſcarabeis contemptius? At purus eſt ſcarabeus, ſi cum peccatoris ſordibus conferatur. Quid Angelis ſublimius? Nonne ſupra modum omnem erat ex ſcarabeo facere Angelum? Nunc hominem ſcarabeo abiectiorem, fecit Angelo maiorem, auſim dicere, fecit Deum. Quur enim nõ auſim dicere, quod audet ſcriptura divina? Ego dixi dii eſtis Pſal.82.
& filii excelſi omnes. Quicquid ex Deo naſcitur, quodammodo fit Deus. Quicquid adglutinatur corpori & ſpiritui Chriſti, venit in conſortium cognominũ. Hic ſi nihil eſt quod tuis meritis poſſis aſcribere, glorifica Dei miſericordiam, adora Dei miſericordiam,
exoſcu-

exoſculare Dei miſericordiã. Quod ſi quis conetur hic aliquã portionẽ ſibi quoque vendicare, reclamabit ilico Paulus Apoſtolus, hæc omnia gratiæ Dei tribuens. Omnes huius epiſtolæ crepant gratiæ vocabulum, quod quoties audis, intellige tibi cõmendari Dei miſericordiam. Gratiæ eſt, quod purgati ſumus à peccatis, gratiæ quod per ſpiritum eius charitas diffuſa eſt in cordibus noſtris, iuxta quam o-
2. Cor. peramur ea, quæ ſunt pietatis.
3. Nos enim non ſumus ſufficientes aliquid cogitare à nobis, quaſi ex nobis, ſed omnis ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Si verum dixit Paulus, ubi ſunt impudentes iſti, qui vendunt quibuſlibet ſua bona opera, quaſi tantum ipſis domi ſuperſit, ut poſſint & alios ditare? Miſerabiles ſunt qui ſic venditant ſua benefacta, maledicti ſunt qui confidunt in operibus hominum. Qui
Apoc. 3. priore morbo laborat, audiat, quod in Apocalypſi audit eccleſia Laodicenſis. dicis: dives ſum & locu-
pleta-

pletatus, & nullius egeo, & neſcis quoniam tu es miſer & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Sed gravius etiam peccant, qui cæteris ex bonorum operum exuberantia pollicentur divitias. Porro quid ſuadet ibidem Spiritus ſanctus? Suadeo, inquit, tibi à me emere aurum ignitum, probatum, ut vere locuples fias. Et tu qui conſcius es paupertatis tuæ, quur mendicas à mendicis. Si quis, inquit Iacobus, indiget ſapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, nec exprobrat. Omne datum optimum & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum. Et tu petis ab homine veſtem bonorum operum, qui hoc miſerabilius eſt nudus, quo ſibi videtur magnificentius veſtitus? Agnoſce tuam miſeriam, & parata eſt miſericordia. Apud homines, qui imputant beneficium, qui repetunt officium mutuum cum fœnore, nihil charius conſtat, quam quod

Apoc. 3.

Iac. 1.

quod precibus emptum eſt; apud Deum nihil æque gratuitum eſt, quam quod duobus nummulis emitur, precatione & fiducia, quandoquidē hoc ipſum pretium largitus eſt qui ſic vendere vult ſuam miſericordiam. Multa iam nobis dicta ſunt fratres optimi, de Dei miſericordia, ſed longe plura reſtant dicenda, ſi velimus omnia repetere è ſcripturis arcanis, quæ nobis divinæ miſericordiæ magnitudinem commendant. Supereſt ut vos paucis cohorter, ne quis ob arrogantiam ſe præbeat indignum tam obvia Dei miſericordia, aut ob animi perverſam deiectionem deſperet Dei miſericordiam. Poſt hæc paucis indicabimus, quibus rebus provocetur Dei miſericordia. Hic erit denique noſtræ concionis ſumma, ſi nobis dicentibus miſericordia Domini adeſſe dignabitur. Nihil æque averſatur
1. Pet. Deus ac cervicem elatam & con-
5. tumacem: ſuperbis enim reſiſtit,
Iac. 4. humilibus autem dat gratiam. Ad

hanc

hanc cæcam dementiam ac dementem cæcitatem multos perducit temporalium rerum ſucceſſus, ut velut obliti conditoris ſui, vivant ex animi ſui libidine, adeo non cogitantes de corrigenda vita, ut glorientur etiam in malitia, potentes iniquitate. Et ut alibi legimus: Gloriantur, cum male fecerint, & exultant in rebus peſſimis. De quibus ſcripſit Solomon: Impius quum in profundum malorum venerit contemnit. De talibus & Paulus: Tradidit eos Deus in reprobum ſenſum, ut faciant ea, quæ non conveniunt. Horum nonnulli ſibi perpetuam malorum impunitatem pollicentes, aſpernantur ſalubrem admonitionem, non recipiunt quicquid provocare poteſt ad pœnitentiam, dicentes: habeat ſibi Deus cœlum ſuum, nobis relinquat terram. De his loquitur Moſes in cantico ſuo, quum commemoratis multis ac magnis Dei beneficiis in populum Iſraëlitarum ſubii-

Pſal. 51. Prov. 2. ibid. 15 Rom. 1. Deu. 32

cit: Incraſſatus eſt dilectus & recalcitravit, incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit à Deo ſalutari ſuo. Depingit hoc hominum genus Pſal. 72. In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabũtur. Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua, tranſierunt in affectũ cordis. Cogitaverunt & locuti ſunt nequitiam, iniquitatem in excelſo locuti ſunt. Poſuerunt in cœlũ os ſuum, & lingua eorum tranſivit in terra. Sed audi quis exitus ſequatur hanc infeliciſſimam felicitatem: Veruntamen propter dolos poſuiſti eis, deieciſti eos dum allevarentur. Quomodo facti ſunt in deſolationem, ſubito defecerunt, perierunt propter iniquitatem ſuam. Velut ſomnium ſurgentium, domine in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges. Qui ſemet ad exemplum Luciferi erigunt adverſus Deum, iis eveniet, quod in Euangelio

gelio comminatur dominus: Vidi Luc.10.
Satanam tanquam fulgur de cœlo cadentem. Audit & Corozaim opulentia rerum fluxarum impie tumens: Væ tibi Corozaim, quoniam quæ nunc es ſublata in cœlum arrogantia tua, vindicta Dei ad inferos detraheris. Tumebat quondam & Paulus fiducia patriæ legis ferox, ac ſpirans minas & cædes adverſus diſcipulos domini, ideoque dextra Dei ſubito proſtratus in terram audit: Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. Act.9.
Verum in huius facto quoniam error erat, non perverſitas, miſericordiam conſecutus eſt. Mox ut ille agnovit, Dominus peccatũ ignovit, nec ignovit modo, verum etiam ex lupo fecit ovem, ex tyranno Apoſtolum. Sed illos manet execratio, qui perſeverantes in peccatis, tandem callo ducto nolunt intelligere ut bene agant, qui dicunt Deo: Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus. Rurſus qui apud Eſaiam loquun-

tur, qui domino vocante ad fletum, planctum, decalvationem, & cilicium, ipſi faciunt lætitiam & exultationem, mactantes vitulos & immolantes oves, ut comedant carnes, & bibant vinum, dicentes: Edamus & bibamus, cras enim moriemur: quique apud eundem Prophetã irridẽt minas domini, ad pœnitentiã provocantis, mãda, remanda, mãda, remãda: expecta reexpecta, expecta, reexpecta: modicum ibi, modicum ibi. Quique rurſus alio loco dicunt: Non audiemus dominum, ſed in peccatis noſtris moriemur, his iuxta vetus proverbium, furor fit læſa ſæpius patientia, & ſpreta domini miſericordia vertitur in graviorem cõdemnationem. Subiicit enim apud Eſaiam dominus irriſus: Et erit eis verbum domini, manda remanda, manda remanda: expecta reexpecta, expecta reexpecta: modicum ibi, modicum ibi, ut vadant & cadant retrorſum, & conterantur, & illaqueentur & capiantur.

tur. Vadunt infelices, relicti ſuis pravis cupiditatibus ſemper in peius proficientes, cadunt in barathrum impietatis, illaqueantur funiculis peccatorum, capiuntur æternæ damnationis ſagena, ducentes in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. O vere miſeros homines, & exitio devotos, qui tanquam victimæ pingues ſaginantur ad cædem, quos nec peccatorum enormitas dedocet arrogantiam, nec tanta Dei lenitas emollit ad pœnitentiam. Dei clementia toties peccantem tolerat, ut reſipiſcas: indulget pœnitentiæ ſpatium, nec interim aufert abs te benignitatem ſuam; dat proſperam valetudinem, dat opes, dat reliqua vitæ commoda, veluti carbones ignis congerens ſuper caput tuum, ut ſi peccatum tuum odiſſe non poſſis, quia per ſe turpiſſimum eſt, ideo ſaltem incipias odiſſe, quod tam amabili patri diſpliceat. Æſchinum adoleſcẽtem in comœdiis comperta patris mira

 leni-

lenitas erga peccantem commovet, ut in poſterum obſervet eum religioſius, ſic enim loquitur: Quid hoc eſt negotii? hoc eſt patrem eſſe, aut hoc eſt filium eſſe? Si frater aut ſodalis eſſet, qui magis morem gereret? Hiccine non amandus? hiccine non in ſinu eſt geſtandus? Hem, itaque adeo magnam mihi iniecit ſua commoditate curam, ne forte imprudens faciam quod nolit, ſciens cavebo. Si bene nata ingenia parentum lenitas docet odiſſe peccatum, tu infelix peccator tanta patris tui bonitate magis ac magis indureſcis, nec audis Paulum à dementia revocantem? An, inquit, divitias bonitatis eius, & patientiæ & longanimitatis contemnis? An ignoras quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ & revelationis iuſti iudicii Dei. Nulla fera tam immanis eſt, quæ non manſueſcat officiis hominum,

hominum, & tu tam inaudita Dei munificentia provocatus, magis etiam ferocis in illum? Nulla res eſt tam dura, quæ non molleſcat hominum arte. Æra liqueſcunt fornace, ferrum molleſcit igni, cornu infuſa cera lenteſcit, adamantis invicta durities hircino cruore domatur: & ô cor pluſquam corneum, pluſquam ferreum, pluſquam adamantinum quod nec ignis gehennæ, nec patris leniſſimi indulgentia, nec agni immaculati pro te effuſus cruor emollit, imo quod his õnibus fit rigidius. Tolle trophæa, age triumphum ĩmpietatis, viciſti miſer, viciſti artem divinam, infeliciſſima victoria. Infelix terra eſt, ut ait Paulus, & execrationi proxima, quæ quum frequenter exceperit cœleſtem imbrem, nihil aliud progignit quam ſpinas & tribulos: quanto infelicior, quæ toties irrigata pluvia divinæ miſericordiæ, dureſcit etiam in lapidem adeo rigidum, ut nullam divini ſpiritus recipiat impreſſionẽ.

Moſi legem tabulis ſaxeis inſcripſit digitus Dei, proinde tuum cor ſaxis illis rigidius eſt, cui nihil Euangelicæ legis inſcribere poteſt Dei ſpiritus. Quis nobis ſcindet hæc corda ſaxea, niſi ille, cuius mors ſcidit petras, ut exirent è monumentis qui mortui erant? Quis dabit nobis cor carneum, niſi ſermo Dei, qui pro nobis caro factus eſt? Verum his quoque deploratiores ſunt, qui ſuis peccatis blandientes, blaſphemas & impias ſerunt opiniones, negantes eſſe Deum in excelſo: aut ſi eſt, nihil ad illum pertinere res mortalium: non eſſe vitam poſt corporis interitum: non eſſe paratam immortalitatem his, qui hic pie vixerunt in Chriſto Ieſu: nec eſſe paratam gehennam his, qui hic ſervierunt Satanæ: inanes eſſe minas ſcripturarum, vana eſſe promiſſa Euangelii: aut qui perverſa ſcripturarum interpretatione ſua ſcelera pro benefactis defendunt: ac ſermonem Dei, ad cuius regulam

opor-

oporteret depravatas animi cupiditates corrigere, cogunt patrocinari turpitudini ſuæ, cæteris criminibus hæreſis impietatem ceu peſſimum colophonem imponentes. Optimo iure ad tantæ impietatis mentionem, pallor occupans faciem, ac totius corporis tremor obortus, declarat quãtopere quod audiſtis, execremini. Sed utinam iſta non audiremus etiam inter Chriſti nomen profeſſos. Oſtendi vobis Scyllam, in quam illiſi complures, pereunt. Oſtendam & Charybdim, periculum & illo graviſſimo gravius ac formidabilius. Hi ſunt, quos Cain & Iudam proditorem ſecutos, in æternum exitium abſorbet veniæ deſperatio. Eadem pernicies eſt, licet diverſa ſit pereundi ratio. Pharao induratus, dicit: Non novi dominum, Exod. 5.
nec dimitto populum, Quid Cain? Gen. 4.
Maius eſt peccatum meum, quam ut veniam merear. Porro Iudas Mat. 27
quid? Peccavi prodito ſanguine innoxio. Uterque peccati magni-

 tudinem

tudinem agnoſcit, uterque confitetur, utrumque facti pœnitet, ſed uterque recedit à facie domini, apud quem ſolum eſt miſericordia, & copioſa à peccatis redemptio. Sic enim legis de Cain: Egreſſuſque Cain à facie domini, habitabat profugus in terra ad Orientalem plagam, &c. Et Iudas egreſſus è convivio ſanctorum, non eſt reverſus: infelix qui ſic egreditur à facie miſericordiæ Dei, ut non revertatur. Hic eſt, opinor, de quo ſenſit Hieremias, quum ait: Nolite flere mortuum, neque lugeatis ſuper eum, plangite fletu eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra. Mortuum non vult defleri, quod aliquando ſit revicturus. Ille omni lachrymarum genere deplorandus eſt, qui ſemet avertit à fonte vitæ perennis, nec unquam per pœnitentiam, unde abiit, revertitur, Abierat filius ille profuſor ac nepos in regionem longinquam, reliquerat domum amantiſſimi patris, ſed reverſus eſt.

Lon-

Longe receſſerat à domino Petrus, quum ter illum abiuraret: ſed mox reverſus eſt, dum recordatus ſermonis quem dixerat Ieſus, cœpit amare flere. Exciderat ſibi, ſed reverſus in ſeſe, reverſus eſt ad Ieſum. Sic clamat Eſaias: Mementote iſtud, & confundamini, & redite prævaricatores ad cor. Recordatus eſt Petrus, & rediit ad cor: ablatum eſt ab eo cor ſaxeum, cor pumiceum, unde nulla lachrymarum ſtilla poterat extundi: datum eſt cor carneum, unde mox erupit fons lachrymarum, amarus ob dolorem penitentiæ, ſed ſalubris ob redditam innocentiam. Iudas autem non eſt reverſus ad Ieſum, ſed abiit ad ſacerdotes & phariſeos, retulit funeſtam pecuniam, inde confugit ad infelicem laqueum, & crepuit medius, Hæc ad noſtram inſtitutionem in ſuis diſcipulis permiſit dominus. Vides duorum Apoſtolorum peccantium quam diverſus ſit exitus. Iudas toties domini manſuetudine provocatus

ad reſipiſcentiam, perſtitit in impio propoſito. Sed Petrus ad intuitum Ieſu recordatus ſermonis dominici, ſtatim agnovit ſeipſum, ac velut indignum pręſente domino, ſubducit ſeſe, non ad laqueum, ſed ad fletum, hoc eſt, non ad deſperationem, ſed ad remedium. Iudas imitatus Cain huius mali principem, agnovit quidem peccati ſui magnitudinem, ſed non eſt recordatus ſermonum divinorum, qui nuſquam in libris ſacris non invitant ad reditum, provocant ad pœnitentiam, & pollicentur miſericordiam. Nam quæ pagina eſt in libris ſacris, quæ non ſonet Dei miſericordiam? Non loquor ſolum de libris Novi Teſtamenti, quæ lex eſt gratiæ, verum etiam de Veteri Teſtamento, quæ rigidior eſſe putatur. Audiamus quam
Hier. 3. blande dominus apud Hieremiam ſub perſona ſponſæ, quæ deſerto marito, ſe proſtituerat paſſim omnibus, populum ſuum revocet ad pœnitentiam: Convertimi, inquit,

quit, filii revertentes, dicit dominus, quia ego vir veſter. Et apud Iob 32.
Iob dominus revelat aurem peccatorum, ut corripiat: & loquitur, ut revertantur ab iniquitate. Sed miſeri qui ad hanc domini vocem obturant aures ſuas, ſimiles aſpidi ſurdæ, quæ ſtudio obſtruit aures, ne audiat vocem incantantis ſapienter. Hodie, inquit Pſalmus, Pſa. 49.
ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Hodie noſtrum eſt, quamdiu ſumus in hac vita, quæ donec manet, non deſinit nobis loqui dominus, provocans ad pœnitentiam, offerens paratam veniam. Quid dixi veniam? Maior eſt miſericordia Dei, quæ reverſis pollicetur optimam munificentiam. Sic enim legimus in libro Iob: Si reverſus fueris ad o- Iob 22.
mnipotentem, ædificaberis, & longe facies iniquitatem à tabernaculo tuo: dabit pro terra ſilicem, & pro ſilice torrentes aureos. Audiamus miſericordiam domini apud Eſaiam invitantem ad pœnitentiam:

21. tentiam: Si quæritis, inquit, quærite, convertimini & venite: ſi queritis finem malorum, ne quærite à filiis hominum, in quibus non eſt ſalus, ne à maleficis, ne à laqueo, ſed à me quærite, qui ſolus & poſſum & paratus ſum ignoſcere.
45. Tantum avertimini ab his, quæ turpiter amaſtis, & converſi, venite ad me. Rurſus apud eundem prophetam univerſum genus mortalium invitans ad ſe, loquitur: Nunquid non ego dominus? & non eſt ultra Deus abſque me. Deus iuſtus & ſanctus non eſt preter me, convertimini ad me, & ſalvi eritis omnes fines terræ, quia ego Deus & non eſt alius. Hæc dominus loquitur gentibus idololatris, homicidis, ſacrilegis, parricidis, inceſtis, blaſphemis, & tu miſer per deſperationem averteris à domino? Olim cum impune regnaret inter gentes peccatum miſericordia Dei videbatur contracta intra anguſtos Iudææ terminos. Cæterum per Euangelium dilatata

latata eſt miſericordia per univerſos fines terræ. Apud Hieremiam item cõminatur pœnã obſtinatis,
ſed offert paratam veniam reſipi- 18.
ſcentibus: Si gens, inquit, illa pœnitentiam egerit à malo ſuo, quod locutus ſum adverſus eam, agã & ego pœnitẽtiam ſuper malo, quod cogitavi facere ei. Et qui paulo ante minitabatur ſubverſionem, eradicationem, ac diſperſionem, diverſa promittit, & ſubito inquit, loquar de gente & regno, ut ædificem, & ut plantẽ illud. Similiter apud Ezechielem, non ſolum promittit veniã redeunti, verũ etiam
amneſtiam illam Græcorum pro- 18.
verbio celebratã, hoc eſt, omnium ſuperiorum malorum oblivionẽ, quum enim ante commemoraſſet omne genus facinorũ ac flagitiorum, ſubiicit: Si autẽ impius egerit pœnitẽtiam ab omnibus peccatis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit univerſa præcepta mea, & fecerit iudicium & iuſtitiã, vita vivet & non morietur: omnium iniquitatũ eius,

eius, quas operatus eſt, non recordabor. Nũquid volũtatis meæ eſt mors impii, dicit dominus Deus, ac non magis ut convertatur à viis ſuis & vivat? Et aliquãdo inferius:
Ezech. 18. Convertimini & agite pœnitentiã ab omnibus peccatis veſtris, & non erit vobis in ruinã iniquitas: proiicite à vobis omnes prævaricátiones veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor novum & ſpiritum novũ. Et quare moriemini domus Iſrael? Quia nolo mortẽ moriẽtis, dicit dominus Deus, revertimini & venite. Quur deſperas miſer, quum Deus in hoc miſit filium ſuum in terras, ut ſpẽ bonam haberes? Ipſe nimirũ eſt Dei miſericordia, de quo canit Pſaltes: Suſ-
Pſa. 47. cepimus Deus miſericordiã tuam in medio templi tui. Eſto in templo, & amplectere miſericordiam. Ille reſurgens clamat: Nolo mortẽ
Ezech. 33. 11. peccatoris, ſed magis ut convertatur & vivat. Audi vocem hanc infelix peccator, excute letalem ſomnum, reſurge cum Chriſto, ut

vivas

vivas in illo. Tibi revixit ille, ne te ſemper occuparet mors peccatorum, Ac ne quis ſuſpicetur hanc Dei clementiam non eſſe paratã: aut non paratam, niſi his qui levia quædam & pauca cõmiſerint, audi dominum clara voce pollicentem: Quacumq; hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum illius non recordabor. Non excepit criminum genus, non perpendit magnitudinem, aut multitudinem admiſſorum. Tantum ingemiſce, & parata eſt omnium ſuperiorũ criminum oblivio. Pro levioribus cõmiſſis, ſine quibus nõ vivit humana imbecillitas, quotidie Dei miſericordiam inclamamus dicentes: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: & audimur, ſi modo audierimus proximum orantem ut ignoſcamus. Quin & in capitalibus admiſſis ordo quidã eſt, quemadmodum apud homines quidam levius dormiunt, ſic ut facili ſibilo excitentur: ſunt qui altius, ut clamore

ſit opus: ſunt qui altiſſime, ut vix multa vellicatione expergiſcātur: ita apud Deum, alii levius mortui ſunt, alii gravius, alii graviſſime. Nullum autem mortis genus tam deploratum & conclamatū, quod ille ſua voce nō propellat, ad cuius vocem reſurgunt etiam hi, qui in monumentis ſunt: neq; quenquā tam profundus mortis ſopor occupat, ut per eum non poſſit excitari. Hoc triplex peccatorū diſcrimen pii ſcripturarū interpretes exiſtimant nobis ſignificatum in tribus funeribus, quæ legimus à domino Ieſu revocata in vitam. Archiſynagogi filiam, puellam duodecim annos natam excitavit in ædibus paucis admiſſis teſtibus, vetuitq, proferri quod erat geſtum. Hi ſunt qui primum non ex deſtinata malitia, ſed vel per lubricum ætatis, vel per imbecillitatem humanam, ſic in crimen aliquod prolapſi ſunt, ut nondum in malo callum duxerint, nōdum fœdus rumor ex ſcelere contractus ſit. Hos porrecta

manu

manu facile erigit dominus Ieſus, tegens etiam illorum turpitudinẽ, & pudori conſulens. Cæterum viduæ filiam excitavit maiore negotio. Iam cadaver efferebatur ad ſepulchrum: in tempore vero factus obvius dominus, commotus mulierculę lachrymis, iubet ſiſti loculum, erigit adoleſcentem. Is primũ reſidet, mox loquitur, mox exilit è loculo, ac matri redditur. Hi nimirum ſunt, qui eo progreſſi ſunt in vitiis, ut nec infamia revocari potuerint à peccãdo: hi per publicam pœnitentiam paulatim revocantur ad vitam. Reſidet enim, qui peccare deſinens, erigit ſeſe ad propoſitum vitæ melioris. Loquitur, qui cõfeſſus ſuam turpitudinem, agnoſcit Dei miſericordiã. Redditur vivus matri, qui peractis remediis, reſtituitur eccleſiæ communioni. Lazarus autem iam fœtebat in monumento. Tantum defletur à deſperãtibus ſororibus & amicis, hic Ieſus iubet oſtendi ſepulchrũ, lachrymatur, infremit & turbatur
ſpiritu,

ſpiritu, iubet tolli ſaxum, magno clamore iubet prodire foras, prodit, ſed obvinctus, ſolvitur, atq; ita demũ redditur ſororibus. Nõ magnum erat domino ſuſcitare cadaver quatriduanũ, maius eſt excitare peccatorem qui iam annis quadraginta in omni turpitudinis genere non vixit, ſed cõputruit. Puer,
Iſa. 65. inquit, centũm annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit. Et hũc dignabitur ſuſcitare dominus Ieſus, modo tãdem audiat vocantem. Qñotidie clamat, ſurge puella, ſurge adoleſcens, Lazare veni foras, Sed heu pleriq; pluſquam mortui, non audiunt vocem revocantis in vitam. Quid autẽ eſt audire niſi credere? Incredulitas obturat aures impiorũ quo minus vox ſcripturæ divinę penetret in animos. Rogemus domini miſericordiã, dignetur intendere vocem ſuam omnipotentem, talibuſq; miſeris ac deploratis occinere: Surde & mute ſpiritus, ego
Mar. 9. præcipio tibi, exi ab eo, & amplius

ne introeas. Iam quo rectius perſpicias quam parata ſit misericordia domini recipiſcẽti audi David: Dixi cõfitebor adverſum me iniuſtitiam meam domino, & tu remiſiſti impietatẽ peccati mei. Nõdum confeſſo ſed tantũ meditanti confeſſionem occurrit miſericordia. Ingemiſce, confitere, ſed corã domino. Multi ingemiſcunt apud homines, plorant apud homines, confitentur apud homines, ſcindũt veſtes, ſed apud homines, induunt cilicium, aſpergunt capiti cinerẽ, ſed apud homines. Quæ ſi fiant apud Deum, hoc eſt, ex toto corde, ex ſyncero affectu, nõ ceſſat miſericordia domini. Scindite, inquit, corda veſtra & nõ veſtimẽta veſtra. Nã cor cõtritũ & humiliatũ Deus non deſpiciet. Ploremus inquit pſalmographus corã domino, qui fecit nos. Multi ieiunãt, ſed nõ eo ieiunio quod vult dominus, multi mutãt amictũ, ſed nõ cõmutant affectũ. Et tamẽ incidit, ut hęc quoq; ſint apud hõines faciẽda, ut quos noſtra

Mar. 9. Pſa. 31. Ioel. 2. Pſal. 39 Ibid. 94

noſtra malicia provocavit ad peccandũ, eos ad repiſcẽdum revocet pœnitẽtia, Sed hæc inutiliter fiunt apud homines. niſi prius fiãt in oculis Dei. Cõfeſſus eſt Iudas peccatum ſuum, ſed apud Phariſeos: ſi cõfeſſus fuiſſet domino, ſtatim cõplexa fuiſſet eũ clementiſſima domini miſericordia. Et quo gratior ſit domino noſtra confeſſio, Oſee propheta cõfeſſionis etiã formam
Oſe. 14. nobis dictat: Tollite, inquit, vobiſcum verba, & revertimini ad dominũ, & dicite ei, omnem aufert iniquitatẽ, & accipe bonũ, & reddemus vitulos labiorũ noſtrorũ. Revertamur & nos qui multis modis aberravimus ad eum, qui ſolus tollit peccata mũdi, qui pro noſtris peccatis effudit pretioſum ſanguinem, dicamus illi: Aufer à nobis omne malum quod perpetravimus. Gratis ne? Et accipe bonũ. Quod bonũ? vitulos labiorum noſtrorũ. Agemus gratias tuæ miſericordię, cui debemus quicquid poſt lapſum boni geſſerimus, auferes à nobis

quod

quod noſtrũ eſt, & accipies à nobis quod tuũ eſt. Vide vero quam huic concinit propheta Ioel eandem ſentẽtiam aliis verbis referẽs, ſiquidẽ apud hunc Deus dira cõminatus his qui negligerent oblatã ipſius miſericordiã, ſic infert: Cõvertimini ad Deũ veſtrũ, quia benignus & miſericors eſt: patiens & multæ miſericordię, & pręſtabilis, Ioel 2.
ſive ut Græci codices habent, μετανοῶν, hoc eſt, pœnitens ſuper malicia. Deiicit te magnitudo criminum, ſed erigat magnitudo miſericordiæ divinæ, eam vide quot modis exaggeret propheta. Benignus eſt, pro quo ſeptuaginta verterant, ἐλεήμων, hoc eſt miſericors. Id quanquam ſatis erat ne deſperaremus veniã addit, & miſerator, quod ſeptuaginta οἰκτίρμων, ut intelligamus illum noſtris malis etiã indoleſcere, non ſolum ſuccurrere. Nec hoc contentus, addit patiens, quod ſignificantius Græce dicitur μακρόθυμος, hoc eſt leni animo minimeq; celer ad vindictam, quẽadmodum humana

humana miſericordia facile vertitur in indignationē. Et adhuc deſperas ô peccator. Audi igitur quod ſequitur: & multæ miſericordiæ, quod Græcis eſt πολυέλεος. Si multa ſunt peccata, ne diffide, multa eſt miſericordia. Quid nunc ſupereſt, niſi ut convertaris & adeas invitantē? Sed terrent minæ ſupplicii: audi & reſpira, & præſtabilis ſuper malicia. Incertum quare quod ſeptuaginta vertunt μετανοῶν, hoc eſt, pœnitens, divus Hieron. verterit præſtabilis, nam Latinis præſtabile dicitur, quod prȩſtari, hoc eſt, effici poteſt: malitias autē dixit, afflictiones quæ noſtris peccatis debeantur. Aufert peccata, remittit æternam pœnam commeritā. Quid igitur ſupereſt? nihil niſi ut agnoſcas Dei miſericordiam. Nimirum hoc eſt, quod ſequitur apud Ioelē: Et dimittet poſt ſe benedictonem ſacrificiū & libamen domino Deo noſtro. Videlicet hoc erat quod Oſee dixit, vitulos labiorū, id eſt, ſacrificiū laudis & gratiarū actionis,

Si quis

Si quis graviter ac frequẽter offendiſſet hominem, quam difficilis reconciliatio, quã memor iniuriarũ animus, quam tarde ſeneſcit ira, quã facilis quavis ex cauſa relapſus ad veterem ſimultatẽ, quã moroſe exigitur offenſæ penſatio, & tamẽ ſi ſic quoque recepiunt in gratiam, clementes vocãtur. Deus toties offenſus ultro provocat ad pœnitentiam, invitat ad veniam, remittit minas, condonat gehennæ pœnam, offert pro ſupplicio benignitatem, & adeo non avertit ſeſe à reſipiſcẽte peccatore, ut ultro etiam occurrat revertenti, & obviis (ut aiunt) ulnis excipiat converſum. Nimirũ hoc eſt quod apud Zachariam pollicetur: Convertimini ad me dicit dominus exercituum, & convertar ad vos dicit dominus exercituum. Quid eſt, convertimi ad me? agnoſcite veſtrã miſeriã & expetite meã miſericordiam. Quid eſt, & ego convertar ad vos? ilico ex vindice factus opitulator, adiuvabo conatus veſtros, ut quod veſtris viribus nõ poteſtis ef- *Zach. 1.*

unum è noxiis dæmonibus? Idem Deus eſt utriuſq, legis, eadẽ veritas, eadem miſericordia per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, niſi quod in Moſis lege ſunt ũbræ, in Euangelio veritas: in illa promiſſio, hic exhibitio: ibi multa & magna miſericordia erga Iudæos, hic totus ille miſericordiæ fons, vel mare potius exuberavit in omnes totius orbis nationes, inundatione ſua proluens & profligans omniũ mortaliũ mala. Hoc videlicet erat illud felix diluviũ miſericordiæ: vetus illud diluviũ ſervatis paucis oppreſſit peccatores, hoc ſalutare diluviũ, deletis criminibus ſervat omnes credentes filio Dei. Qui in veteris teſtamenti libris reſipiſcentibus Hebræis promittit veniam, idem præſens in Euangelio clamat omnibus: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiã vos. Tollite iugum meum ſuper vos & invenietis requiẽ animabus veſtris. Iugũ enim meum ſuave eſt, & onus meũ leve. Relege etiã Chriſti vitam quid aliud Mat. 11.
 vides

vides quam perpetuã in omnes miſericordiam? gratis ſanabat ęgrotos, pavit famelicos, ſublevavit periclitãtes, mundabàt leproſos, cæcis impartiit lucem, debiles & mancos reſtituit, dęmonia profligavit, mortuos reſtituit, pœnitentes abſolvit. Rurſus excute doctrinã illius univerſam, quid aliud reſipit, quam immenſam Dei miſericordiam. Quot parabolis rẽ eandẽ inculcat animis noſtris, ne qua poſſet elabi. Quid enim aliud egit parabola de ove revecta humeris paſtoris, de drachma perdita, & inventa, de ſanis quibus eſt opus medico, de ſervo cui donatum eſt omne debitum: rurſum de fœneratore qui donavit utriſq; debitoribus, de publicano & phariſęo, de viatore ſaucio, quẽ Samaritanus curat, de œconomo benigno in debitores, fraudulento in dominũ: de filio prodigo recepto? Quin ipſum Euangelii vocabulũ, nonne ſtatim miſericordiã pollicetur? Quid pollicetur? Cęcis lucem, captivis remiſſionẽ, cõfractis reſtitutionẽ, breviter

ter annum acceptabilẽ domino,qui nihil aliud ſitit quã ſalutẽ hominũ. Iã ipſum nomen Ieſu,hoc eſt,ſervatoris,quid aliud pollicetur peccatori,quã ſalutem & miſericordiam? Si iudicẽ profeſſus veniſſet, erat quur ſibi quiſq; formidaret, nunc ſervatorẽ audis,& deſperas ſalutẽ? Denique quo certior eſſet fiducia ſalutis, quoniam incredibile videri poterat ſanguine hircorũ ac vitulorũ expiari tantam lernã criminũ, quibus inquinatum erat genus humanũ univerſum,ipſe Dei filius conſcendit aram crucis, ac pro noſtris peccatis immolavit ſeipſum victimã efficacẽ omnibus omniũ peccatis expiãdis. Atq; in ipſa cruce pendẽs orat pro crucifixoribus,pro cõviciantibus & inſultãtibus: & tu putas negaturum veniã agnoſcẽti peccatum tuum, & implorãti miſericordiã? Cõfide miſericordi,&experieris miſericordiã, fides nihil non impetrat à Chriſto. Qui diffidit medico,ſibi obſtãt,quo minus recipiat ſanitatẽ. In tantum vero non averſatur preces miſerorũ
 ad ſe

ad ſe clamātiū Deus, ut alienæ quoque precationi, ſi modo adſit fiducia, tribuat miſericordiam. Clamat Cananæa, & ſanatur filia: cōfidit Cēturio, & reſtituitur famulus: rogat Archiſynagogus, & reviviſcit filia: deprecatur pater, & filius à peſſimo dęmonio liberatur. Clamāt Apoſto-
Mat. 8. li: Domine ſerva nos, perimus, & ſervātur omnes. In multis nō exſpectavit preces oris, videt fidē bajulorum, & dicit paralytico: cōfide fili, remittuntur tibi peccata. Tantum
Mat. 9. plorat mater & comites, & ſurgit extinctus adoleſcens: tātum lachry-
Luc. 7. mātur Martha & Maria, & reviviſcit Lazarus: plorat Maria peccatrix, ungit & oſculatur, & audit: Remittūtur tibi pecccata. Satis rogat, qui morbum agnoſcit: vehementer rogat, qui plorat & confidit. Mulier profluvio ſanguinis obnoxia furtim contingit veſtem Ieſu, & ilico ſenſit vim prodeuntis miſericordiæ. Multos itē alios ſanatos legimus cōtactis veſtibus Ieſu. Adeo nuſquam nō eſt parata illius miſericordia, & ad quā-
vis

vis occaſionem ſublevat miſeros. Si nō audes cōpellare Ieſum, ſi nō potes contingere Ieſum, ſaltē furtim cōtinge fimbriam, adito ſanctū aliquem in quo relucet pietas iſta, ut ſuis precibus te commendet miſericordi domino. Per hos enim exerit ſæpe virtutē ſuā, undiquaque paratus ad conferendā omnibus ſalutē. In hoc venerat, hic erat cibus quo paſcebatur, ut peccatores adduceret ad pœnitentiam. Quin & in Geneſi quum impii ſceleribus ſuis provocaſſent iram domini, tamen ad preces Abrahæ tot civitatibus exitio devotis veniam daturus erat dominus, ſi decem ibi iuſtos invenire cōtigiſſet. Cōmeruerat internecione deleri populus Iſraëliticus, & dominus ad unius Moſi preces cohibet vindicē gladium. O cæcos, ô ingratos, qui tā obviam, tā ubiq; paratam domini miſericordiam negligunt: ſed infeliciores, qui deſperāt quod ultro, quod gratis offertur. Facile placatur, qui volens ulciſcitur. Quid enim aliud ſonat illa vox:

Ezech. 18. Et quare moriemini domus Iſraël?
Rurſum alibi deplorat, quod expãderit manus ſuas tota die ad populum incredulum & contradicentẽ.
Mich. 6 Iterum apud Michæã: Popule meus quid feci tibi, aut quid moleſtus fui tibi, reſponde mihi? Similiter apud
Eſai. 1. Eſaiam: Quid eſt quod ultra debui fecere vineæ meæ, & nõ feci ei? Dominus nihil non facit ut nos ſervet, & nos volentes abiiciemus ſpẽ ſalutis? In Euangelio lachrymis etiam proſequitur Hieroſolymam, quæ ſibi pertinacia peccandi exitum acLuc. 13 cerſebat. Quoties, inquit, volui cõgregare te, ſicut gallina congregat pullos ſuos ſubalas, & noluiſtis. Dominus clementiſſimus plorat, quod non liceat ſervare miſeros, & nos illi diffidimus, quaſi ſervare nolit? In Euangelio tota domus perſtrepit gaudio, quod filius qui mortuus fuerat revixerit: qui perierat receptus ſit. Pater ille bonus cohortatur totum angelorũ ac ſanctorũ cœtum ad commune gaudium, quod unus peccator reductus ſit ad pœnitẽtiã:

& tu

& tu miſer deſperas, & tibi ſalutem invidens, & domino tam ingens gaudiũ? Quē cruciat peccatorum interitus, quē exhilarat impiorum cõverſio, eum credimus negaturum veniã reſipiſcentibus? Vocat omnes ad nuptiale coniugium, vult impleri domum ſuam, etiã cæcos & claudos cõpellit intrare. Quid tu reſtitas miſer? Quur non potes auelli à porcorum ſiliquis? Quur pugnas adverſus miſericordiã domini? Sapientia Dei Chriſtus eſt. Ea iuxta Prov. 1.
Solomonem egreſſa domum paternam, venit in mundum, foris prædicat, & in plateis dat vocem ſuam, in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba ſua, dicens: Uſque quo parvuli diligitis infantiã, & ſtulti ea quę ſibi ſunt noxia cupient, & imprudentes odio habebunt ſcientiam? Cõvertimi ad correptionē meam. En proferam vobis ſpiritum meum, & oſtendam nobis verba mea. Quid eſt ſtultius, quam ob res fluxas ac momẽtaneas privari bonis æternis?

Quid ſapientius, quam brevi tolerantia lucrifacere immortalitatem? Deſipiunt igitur omnes, qui perſeverant in peccatis: ſapiunt qui vitam in melius commutant. Quantis laboribus ſcrutamur rē viliſſimam in metallis, & tantum theſaurum oblatum & gratis oblatum aſpernamur, aut, quod ſtultius eſt, deſperamus? Deus eſt in miſericordia Deus. Opū humanarum theſaurus exhauritur largiendo: miſericordiæ theſaurus non poteſt exhauriri. Addam & illud, quo magis adimam omnibus veniæ deſperationem. Obſtrinxit homini Deus ſuam fidem, nec ut ait Paulus, ſe ipſum abnegare poteſt. Non recuſat argui, ſi quod pollicitus eſt, non præſtiterit. Sic enim loquitur apud Eſaiam populo undiq; contaminato: Lavamini, mundi eſtote, auferte malū cogitationum veſtrarum ab oculis meis, quieſcite
Eſaiæ 1.16. agere perverſe, diſcite benefacere, quęrite iudicium, ſubvenite oppreſſo, iudicate pupillo, defendite viduam, & venitę & arguite me, dicit domi-

dominus. Audis peccator, quid aliud requirit abs te miſericors dominus, niſi vitæ mutationem? Et ne quid deiiciat animũ tuum flagitiorũ enormitas, audi paratã omnium veniam: Si fuerint, inquit, peccata veſtra ut coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. Quis tam demẽs, qui nolit ſervari? Quid facilius quã audire patrem amantiſſimum, nihil imperantem, niſi quod ad noſtram pertinet felicitatem? Si volueritis, inquit, & audieritis. Nemo ſervare poteſt invitum. Salus autem per fidem, fides, per auditum. Prope eſt ſermo ſalutifer in corde tuo & in ore tuo. Tantum ne clauſeris aures cordis. Iam ſi rex quiſpiam perduellionibus aut læſæ maieſtatis convictis ita loqueretur: quicquid hactenus tentatum, aut geſtũ eſt, totum condono, parata eſt omnibus venia, modo poſthac à ſimili facinore cõquieſcant; nonne omnes fateantur

Eſaiæ 1.18.

 pro-

prodigioſam principis miſericordiam, quę nec in corpora ſontium ſæviat, nec bona fiſco ſuo applicet? Deus autem etiam præmio invitat ad correctionem vitæ. Bona, inquit, terræ comedetis. Prorſus enim indigni ſunt ut fruantur huius mundi bonis, qui largitorem omnium ſuis ſceleribus offendũt. Sed quãto munificentius eſt, quod nobis promittit Euangelium: Dabo vobis cor novum, dabo ſpiritum novum per quẽ ex mancipiis diaboli fietis filii Dei, per quem efficiemini membra filii mei unigeniti, per quem ſuccedetis in hæreditatem regni cœleſtis. Hic eſt, inquit, filius meus dilectus, ipſum audite. Quur ô Iudæe à veritate aures avertens, converteris ad fabulas Talmudicorũ & Deuterotarum? Cur te moroſophe obturatis adverſus hunc doctorẽ auribus, Platonibus auſcultas, & Ariſtotelibus? Quur infelix Evæ progenies audis ſerpentem vanis promiſſis ad exitium prolicientem, & non audis Dei filium ad æternæ felicitatis cõ-

ſortium

ſortium invitantem? Pœnitentiam, inquit agite, inſtat regnũ cœlorum. Filius promittit, pater fideiubet, datur interim arrabo ſpiritus: & tu dubitas amplecti tantam felicitatem oblatam? Nec alia vox eſt Apoſtolorum, quam domini; Pœnitentiã agite, & baptiſetur unuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum ſpiritus ſancti. Ac mox: Servamini à generatione iſta prava, ut ſervemini: relinquite vitam ſpurcam, fœdam, miſeram, & accipite vitam æternã. Accurrũt milites, publicani, meretrices, idololatræ, parricidæ, magi, lenones, inceſti. Nullus excluditur, omnibus ex æquo patet aditus ad miſericordiam. Non imputatur vita ſuperior, modo pœniteat. Ne vero putes hanc domini miſericordiam ultra baptiſmum non porrigi, quãvis Montanus è baptiſmo prolapſis occludat fores eccleſiæ, dominus nũquam occludit oſtium regni cœleſtis. Datus eſt ſemel ingreſſus in eccleſiam

Act. 2.

cleſiam per baptiſmum, cuius typum gerit arca Noë, ſed relicta eſt per Dei miſericordiam omnibus ſecunda poſt naufragium tabula, imo reditus in arcam per pœnitentiam. Nec enim iteratur baptiſmus, quẽadmodum nec mors Chriſti, ſed ſupereſt aqua lachrymarum, qua iam extinguuntur ſordes criminum: ſupereſt nitrum ſalutiferæ contritionis, & herba Borith: Oportebat quidem eos quibus ſemel gratis cõdonata fuerunt omnia peccata, quiq; cõſepulti cum Chriſto per baptiſmũ cum eodem reſurrexerunt in vitæ novitatem, perſeverare in tanto dono, quod acceperant. At miſericors & miſerator dominus, non ignorans imbecillitatem humanæ naturæ, pœnitentiæ remedium uſque ad finem vitæ omnibus paratum eſſe voluit. Verum quoniam nulli certus eſt mortis dies, vigilandum eſt omnibus, ne contemnant Dei bonitatem: ſed ſi relapſi fuerint, ſtatim properent ad remedium, priuſquam morbus aſſuetudine reddatur immedi-

medicabilior. Quidam olim ingenti periculo differebant baptiſmum uſque ad extremum vitæ diē, quos alii clinicos, alii aſperſos appellabant, veluti Chriſtianos parum γνησίους, ſed maiore periculo peccator prorogat pœnitentiæ remedium, quod nuſquam non eſt paratum. Non ſemper adeſt baptiſtes, ſed vel in lecto cubans potes iniuſtitiam tuam confiteri domino, vitęq; correctioris propoſitum ſumere. Non ſemper adeſt, qui corpus abluat, ſemper adſunt lachrymæ, quibus abluas animæ ſordes. Nec ſine cauſa dubitatum eſt, an efficax eſſet ille baptiſmus, quo iam deſperata vita, ac tantum non animam agentes aſpergebantur, verius quam tingebantur. Declarabant enim ſe perpetuo peccaturos fuiſſe, ſi perpetuo licuiſſet vivere. Sed multo iuſtius dubitatum eſt à magnis viris, an frugifera ſit pœnitentia, quam ſtudio dilatam, iam hinc exituri ſuſcipiunt, non ſuſcepturi, niſi mors urgeret. Quemadmodum enim terra frequenter

quenter irrigata cœleſti pluvia, nec aliud proferens cultori ſuo, quam ſpinas & tribulos, execrabilis eſt & igni traditur: ita Deus nonnunquã ob pertinaciter ſpretam ipſius bonitatem, tradit eos in reprobum ſenſum. Quare conſultiſſimum eſt fratres dilectiſſimi, non in lõgum proferre correctionem vitæ, ſed protinus ad vocem invitantis domini exuere veterem hominem cum factis ſuis & concupiſcentiis, ne toties non exauditus dominus, viciſſim non audiat nos clamantes ad ipſum. Terribilis vox eſt, qua cõminatur his qui miſericorditer vocantẽ nõ-
Prov. 1. lunt audire. Quia, inquit, vocavi & renuiſtis: extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret: deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro ridebo & ſubſannabo, quum vobis id quod timebatis advenerit. Quum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit, quum venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia:

ſtia: tunc invocabunt me, & non exaudiam, Mane conſurgent, & non invenient me, eo quod exoſam habuerint diſciplinam, & timorem domini non ſuſceperint, necacquieverint conſilio meo, & detraxerint univerſæ correptioni meæ. Variis modis Deus corripit nos ut corrigat. Tandem ubi pertinacia noſtra vicit omnia remedia, deſtituit nos ut deploratos, proprioque relinquit arbitrio. Queadmodum medicus, nihil non expertus quicquid ars poteſt ad depellendum morbum, ubi videt ægrotum omnia pharmaca reſpuere, tandem illum ſuo morbo relinquit, tanquam qui nolit vivere. Miſericordiam inquit, & iudicium cantabo tibi domine. Iudicii dies manet omnes poſteaquam hanc vitam reliquerint. Quã diu durat hæc vita, ſpes eſt miſericordiæ. Ergo dũ vivis, implora domini miſericordiam. Verùm qui agunt animã, aut quos extrema ſenectus gravat, iam quodam modo vivere deſierunt. Audi ſapientis Hebræi conſilium: Quiſ-

Pſa.100

Eccl.17

Quiſquis ex die in diem trahis funiculum iniquitatis, nec finem peccandi facis. Convertere, inquit, ad dominum, & relinque peccata tua. Precare faciẽ domini, & minue offendicula. Revertete ad dominum, & avertere ab iniuſtitia tua, & nimis odito execrationẽ: & cognoſce iuſtitias & iudicia Dei, & ſta in ſorte propoſitionis & orationis altiſſimi Dei, in partes vade ſeculi ſancti cum vivis & dantibus confeſſionem Deo. Non demorêris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quaſi nihil perit confeſſio. Confiteberis vivens, vivus, & ſanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus eius, quã magna miſericordia domini, & propitiatio illius convertentibus ad ſe. Audis paratam magnam Dei miſericordiam, ſed ſi vivus & ſanus confitearis domino. Quid autem dicemus de his quibus corpore iam defecto ad peccandũ. tamen non ponit animus peccandi libidinem: quique quum ob corpus ſenio

ſenio præmortuum, turpia patrare non poſſint, tamen nequiter dicere non deſinunt? Quomodo vivi confitebuntur domino, qui prius vivere deſierunt, quã peccare? Quin & tu, cui floret ætas, quur in dies, mẽſes, & annos prorogas vitæ correctionẽ? Si corpus tuum laboret hydrope, ac præſto eſſet præſens, certumque mali remedium, num diceres, anno proximo curabo morbũ? Non ſic deſiperes, ſat ſcio, ſed avidiſſime properares ad ſanitatem. Et in animi morbis tãto periculoſioribus, ceſſas, procraſtinas, conperẽdinas, imo in mortis diem ſalutem tuam profers? Et quis tibi ſponſor eſt, vel in craſtinum diem victurum te? Hæc autem nequaquam eo ſpectant, ut cuiquam incutiamus veniæ deſperationem, ſed ut omnibus excutiamus ſine fine peccandi ſecuritatem. Eſt peccatum, quod nec in hoc ſeculo remittitur, nec in futuro. Avertat Deus, ne quis noſtrum eouſque feratur. Et ideo tutiſſimnm eſt vitare peccatum. Proximum eſt, ut pro-

ut protinus deleamus pœnitentia quod admiſſum eſt incogitãtia. Cadit & iuſtus in die ſepties, ſed reſurgit, quanquã hóc de levioribus culpis dictum eſt. Et ideo frequenter atrociter comminatur in literis ſacris dominus, ne fiducia paratæ veniæ ſubinde revolvamur in cœnum flagitiorum. Nec enim ideo datum eſt pœnitentiæ pharmacum, ut volentes perſeveremus in morbo: ſed ne qui forte recidit, pereat in æternũ.
Amos 2.3. Apud Amos frequenter intonat dominus, ſuper tribus aut quatuor impietatibus: Nonne averſabor eos? Impietas eſt cogitare malum. Hic protinus erat reſipiſcẽdum, ſed maior impietas eſt velle perficere quod cogitaris: ſaltem ab hoc gradu referendus erat pes ad meliora. Graviſſimum autem crimen eſt, quod à nimo flagitioſe deſtinaris turpiter perficere. Nec hic reſipiſcimus, ſed addimus quartam impietatem, in malis noſtris ducentes conſuetudinem, & mala malis accumulantes. Nõne hic merito iam averſetur nos dominus?

dominus? Merito ſane, niſi miſericordia illius ſuperaret iuſtitiā eius. Vide quid poſt tam ſævas minas ſequitur apud eundem prophetā: Hęc dicit dominus domui Iſrael: Quęrite me & invenietis, quærite dominum & venite. Audiamus dominum comminantem, ne peccemus: audiamus revocantē, ne deſperemus. Alioqui væ vobis, ſi quod per prophetam comminatur, faceret nobis, & poſt tertiam aut quartā impietatē averteret à nobis ſuam miſericordiam, ac noſmet noſtræ voluntati relinqueret. Imo cum pleriſq; noſtrum male ageretur, ſi poſt milleſimam impietatem dominus averteret faciem ſuam. Verū ſtatim ut cœperit ſævire iuſtitia, interpellat miſericordia, Domine deus propitius eſto: obſecro, quis ſuſcitabit Iacob, quia parvulus eſt? Et rurſum: Domine deus quieſce obſecro, quis ſuſcitabit Iacob, quia parvulus eſt? Sic agit cauſam imbecillitatis noſtræ optima patrona miſericordia. Nunc audi quam parata ſit venia

Amos 5

nia reſipiſcenti. Miſertus eſt,inquit, dominus ſuper hoc. Non erit, dixit dominus: Vides quam prõpta pœnitentia minitantis ultionem,ſi nos vere pœniteat admiſſorum. Non erit hoc,ait dominus. Obſecro, quæ mater tam facile placatur filio ſuo? Itaque quum dominum habeamus tam placabilem, quum interpellatricem tam efficacem,quid eſt,quur aliquis ſui deſperans, vel in vitiis perſeveret, vel cum Iuda fugiat ad laqueum? Ob hoc ipſum dominus noſtræ ſaluti modis omnibus conſulens, paſſus eſt ſummos ac probatiſſimos viros in gravia crimina prolabi, ut horum exemplo conſolaretur & erigeret ad ſpem veniæ. Quid in libris ſacris laudatius rege David? Rex erat, propheta erat, vir erat iuxta cor Dei, ex huius ſtirpe promiſſus erat Chriſtus. At in quam fœdum, quam multiplex crimen vir tantus prolapſus eſt? Audit à Nathã obiurgationem ac ſævas minas domini. David autem totã hanc iram Dei duobus verbis vertit in miſericordiam:

cordiam: Peccavi, inquit, domino: ac mox Nathan: Dominus quoque 1.Reg. 12.
tranſtulit peccatum tuum, non morieris. Prolixæ ſunt minæ, ut corrigatur, ſed quam expedita vox miſericordiæ? Non morieris. Sic per Eſaiam audit Ezechias: Morieris & Eſa. 38.
non vives. Flevit Ezechias fletu ma- 4.Reg.
gno. Nondum propheta mortis de- 20. 1.
nunciator egreſſus fuerat dimidium atrii, revocat illum domini miſericordia. Revertere, inquit, & dic Ezechiæ duci populi mei: Hæc dicit dominus Deus David patris tui, audivi preces tuas, & vidi lachrymam tuam, & ſanavi te. Die abhinc tertio aſcendes templum domini. De Achab hoc teſtatur liber 3.Reg.
Regum tertius: Non fuit alter talis 21.
ſicut Achab, qui venundatus eſt ut faceret malum in cõſpectu domini. Et hic audit, occidiſti, inſuper & poſſediſti. Siquidẽ occiſio Naboth occuparat illius vineam, ille vero tandẽ territus atrocibus minis ſcidit veſtimenta ſua, & operuit cilicio carnem ſuam, ieiunavitque &

dormivit

dormivit in ſacco, & ambulavit demiſſo capite. Durus erat Achab, ſæpe contempſerat obiurgantem dominum, ſcelera ſceleribus accumularat, & tandem terretur metu malorum imminentium potius quam reſipiſcit, & tamen immenſæ miſericordiæ dominus loquitur Heliæ: Nonne vidiſti humiliatum Achab coram me, quia igitur humiliatus eſt mea cauſa, non inducã malũ in diebus eius. Si tanta vis eſt falſę pœnitentiæ, ut gladium ultorem extorqueat è manu Dei, quid faciet animus vere mutatus in diverſum affectum, iamque non metu ſupplicii, ſed amore Dei deteſtans quod admiſit? Hoc conſilio paſſus eſt & Petrum, quem deſtinarat eccleſiæ ſuæ principem, inſigniter labi. Tãtum flevit, & miſericordiam eſt cõſequutus. Quum huic tradit oves ſuas, pro quibus mortuus fuerat paſcendas, num exprobrat illi crimen ter abiurati domini? Nequaquam, iam enim totum hoc ſic erat dilutum lachrymis, ut ne veſtigiũ qui-

dem

dem remaneret in memoria clemẽtis Domini. Proſtratus eſt Paulus eccleſiæ Dominicæ perſecutor, & factus eſt doctor gẽtium. Habemus magna exempla peccantium, habemus & pœnitentium, non oportet cuiuſquam exemplo provocari ad peccandum, ne tentemus Dominum, ſed ſi quis peccato fuerit circumventus, habet exempla pœnitentiæ ne deſperet. Præpoſtere vero faciunt qui quos ſequuti ſunt peccantes, eoſdem nolunt ſequi pœnitentiam agentes. Quot ſunt Principes, qui ſuis adulteriis & homicidiis blandiuntur exemplo David? Quanquam in David extiterant alioqui tot egregiæ virtutes, ut crimen hoc poſſet illarum penſatione condonari, ſed utinam quemadmodum ſequuntur errantem, ita ſequantur & pœnitentem. Ipſe peccatum ſuum traduxit per univerſas orbis nationes, ac ſpretis aulæ deliciis pro purpura ſumit cilicium, cinerem tanquam panem comedit, & poculum ſuum miſcet fletu, lavat

ſingulis noctibus lectum ſuum lachrymis, & ſtratum ſuum fletu rigat. Nec puduit illum omnibus peccatoribus dictare ac præcinere carmen pœnitentiæ: Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſeri-

Pſal. 50. cordiam tuam, & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam. Iudex erat & pronunciaverat adverſus ſeipſum ſententiam capitalem. Nam vehementer indignans, Vivit, inquit, Dominus, quia filius mortis eſt qui fecit rem hanc. Non potuit eviden-

2. Reg. 12. tius condemnari quã voce propria. Deus erat iudex, & tamen veluti verſa perſona detulit ipſi reo iudicium. Captus eſt iudex, & vicit qui detulit iudicium: victus eſt feliciter David, vicit miſericorditer Deus, dum peccatorem ſui oblitum ipſi oſtendit. Antea ceu victor ac temulentus infelici proſperitate, fruebatur adamata muliere, fruebatur dulciſſimo puero: verum ubi converſus eſſet ad dominum, tum demum vidit, ubi fuiſſet, & quid eſſet inter

iuſtum

iuſtum & iniuſtum, quemadmodum docet alia prophetia. Quum peccator ex animo agnoſcit turpitudinem ſuam, ſeſeque dignum ſupplicio fatetur, tunc iuſtificatur Dominus & vincit quum iudicatur, hoc eſt, quum iudicium defert homini velut ipſe iudicandus. Cæterum qui ſuam iuſtitiam conſtituunt, Deum quodammodo faciunt iniuſtum & mendacem qui miſericordiam ſuam agnoſci vult in omnibus, & gaudet noſtram iniuſtitiam in ſuam gloriam vertere, dum ubi exuberavit peccatum, ibi exuberat illius gratuita beneficentia. Non ſic ille vetus Adam, ſed appellatus ad confeſſionem reiicit culpam in uxorem. Itidem illa provocata ad confeſſionem, confert crimen in ſerpentem. Si noviſſent dicere canticum David, Miſerere mei Deus, non exulaſſent è paradiſo. Ab his maioribus Pſal. 50. non degenerans Cain, quid dicit ad pœnitentiam provocatus à Domino, Num ego ſum cuſtos fratris mei? Si dixiſſet, Peccavi, miſerere, Gen. 4.
 & ſi

& ſi dixiſſet ex animo, parata erat Dei miſericordia. Eſt dolor iuxta carnem, qui mortem parit qualis erat Iudæ, ſed rurſus eſt dolor ſecundum Deum, qui ſalutem adfert & ſolidum gaudium. Paulus tenere diligens omnes ſuos, tamen gaudet quod Corinthios in huiuſmodi dolorem coniecerit, damnato eo, qui rem habuerat cum uxore patris: ſiquidem ex huiuſmodi dolore velut ex amaro pharmaco ſequitur perpetuum gaudium. Et interim certa ſalutis ſpes admixta pœnitentiæ temperat doloris amaritudinem. Ita
Pſa. 50. David quum ingenue confeſſus eſſet peccatum ſuum, ac commeritam Dei vindictam, audi quantum ſpei conceperit ex miſericordia Domini: Aſperge me, inquit, Domine hyſopo & mundabor, lavabis me & ſuper nivem dealbabor. Non ex ſuis benefactis, ſed ex aſperſione ſanguinis agni immaculati pollicetur ſibi mundiciem; quumque agnoſcat ſeſe ex utero matris ſordibus inquinatum, tamen ex hoc lavacro

vacro ſperat candorem innocentiæ, cui cedat etiam candor nivis. Nec ſolum ſperat redituram innocentiam, verum etiam pœnitentię mœrorem vertendum in ſpirituale gaudium. Auditui, inquit, meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata. Reddę mihi lętitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. O miram peccatoris fiduciam, etiam amplius quiddam ſibi promittit: Et exultabit, inquit, lingua mea iuſtitiam tuam Domine, labia mea aperies, & os menm annunciabit laudem tuam. Expertus tantã Domini miſericordiam, hortabitur & alios ut reſipiſcant. Ita Dominus Petro: Et tu converſus aliquando cõfirma fratres tuos. Perierat David, ſi iuſtitiæ ſeſe commiſiſſet, ſed hac parte inferior appellavit miſericordiam, & ideo miſericordias Domini cantat in æternum. Qui litem agunt apud homines, quoties de cauſa periclitantur ſi queant, appellant aliud tribunal, quanquam incerti an illic ſint

Luc. 22.

experturi iudicem æquiorem. Neque enim raro fit, ut qui appellavit, ſuo malo appellarit. Nobis autem chariſſimi, longe tutiſſimum eſt, non contendere cum iuſtitia Dei, hoc eſt, non iactare adverſus ſtimulum calces, ſed protinus appellare tribunal miſericordiæ. Et in humanis quidem iudiciis nihil aiunt eſſe tutius, quam ſi quo liceat fuco pernegare crimen intentatū. & rhetores miſerrimum cauſæ ſtatum eſſe docent, quam vocant deprecationem, quum reus dicit, Peccavi, ignoſce. Hic contra nihil tutius quam ultro confiteri, quicquid admiſſum eſt & implorare iudicis miſericordiam. Huc quum in omnibus ſacris libris nos tam amanter provocet divina bonitas, huc quum tot inſignium virorum exempla cohortentur, quur invenitur qui ſui deſperans malit in malis conſeneſcere? In Deo, qui ſimpliciſſimæ naturæ eſt, nihil eſt, quod cum alio pugnet: & tum ſi ſpectemus ea, quæ nobis eveniunt, videtur certamen

eſſe

eſſe inter Dei iuſtitiam & eius miſericordiam. Iuſtitia vocat ad pœnam, Iaco. 2. ſed miſericordia iuxta Iacobi dictum κατακαυχᾶται τῆς κρίσεως, hoc eſt, exultat adverſus iudicium veluti victrix. Quis unquam occlamavit, Ieſu miſerere, quin ilico miſericordiam ſit adeptus? Clamat Cananęa, miſerere Domine, & ſanatur filia: Clamet & unúſquiſque peccator, miſerere domine, & ſanabitur anima. Clamat mendicus ille cæcus, miſerere fili David, & abiecto palliolo recipit oculos: Clamemus & nos miſerere Ieſu fili Dei, clamemus fortiter & conſtanter inter medias obſtrepentium malarum cogitationum turbas, & ex huius mundi mendicis faciet regni cæleſtis hęredes. Quiſquis ambit huius vitæ commoda, cæcus eſt, mendicus eſt, in ſordido pallio ſtipem rogat à populo. Qui regnum ambiunt, etiamſi rem magnam ambire videntur, nihil aliud quam ſtipem miſere mendicant à turba. Qui venantur honores & quamlibet amplas

dignitates,populo occlamant, miſeremini,date ſtipem.At ſi quis occlamet Ieſu, Domine miſerere, paratus eſt ille dare nobis ſeipſum. Reſtat Dominus, vocat ad ſe, quin accurris infelix? quur ceſſas in pannis tuis infelicibus? Patet ara miſericordię,& tute vertis ad vincula dementiæ: Aperitur aſylum divinæ clementiæ, & tu profugis in barathrum infelicis deſperationis: Servator porrigit tibi manum, & tu avertis vultum: Reſeratur tibi cœlum: & tu te proripis ad præcipitium: Aperitur tibi divinæ bonitatis gremium, & tu fugis ad infelicem laqueum. Latro audit in cruce, Hodie mecum eris in paradiſo, & tu teipſum addicis gehennæ. .

Sed iam tempus eſt ut abſolvam quod poſtremo loco ſum pollicitus, quibus modis potiſſimum extorquenda ſit Dei miſericordia. Nam de precibus, lachrimis, ieiunio, cilicio, cinere, hoc eſt, de corde contrito iam ſparſim dictum eſt in tota oratione, atque hæc quidem

impetrant Dei miſericordiam: cæterum beneficentia in proximum extorquet etiam, ut ita loquar. Qualem quiſque vult eſſe Deum in ſe, talem ſe præbeat proximo ſuo. Græcorum proverbio dicitur, gratia gratiam parere: apud nos vero, miſericordia parit miſericordiam: Date, & dabitur vobis, remittite, & remittetur vobis, & qua menſura menſi fueritis proximo, eadem Deus metietur vobis. Luc. 6. Miſericordiam autem ſive eleemoſynam appello, non ſolum quando remittitur vindicta, aut ſublevatur egeſtas proximi, ſed officium quodcunque quod pio animo confertur in fratrem. Qui docet errantem, qui corripit delinquentem, nonnunquam & qui verberibus caſtigat peccantem, ſi id faciat Chriſtiano affectu, miſericordiam confert in proximum: qui exhortatur ceſſantes, qui conſolatur afflictos, qui in ſpem erigit deſperantes, miſericors eſt in proximum ſuum, & miſericordiam Dei vel penſat vel provo-

cat. Neque vero convenit Chriſtianorum miſericordiam eſſe vulgarem: mendicò ſtipem dat etiam ethnicus, amico periclitanti ſuccurrit etiam quilibet, errata quædam condonant etiam gentes. Qualem oporteat eſſe noſtram miſericordiam docet Euangelium: Eſto-
Luc. 6. te miſericordes, ut ſitis filii patris veſtri qui in cœlis eſt. Si vulgaris eſt Dei in nos miſericordia, ſufficiat nobis & in proximum vulgaris miſericordia. Quod ſi ille ſolem ſuum iubet oriri ſuper bonos & malos, & tam divitem huius mundi proventum patitur eſſe communem piis & impiis, ſi volumus illius germani videri filii; ſimus & nos benefici, non ſolum in amicos, cognatos, & bene meritos, ſed etiam in alienos, etiam in inimicos ac male meritos. Si Deus pro nobis idololatris ac gehennæ filiis unicum filium ſuum tradidit, magnum videtur ſi nos viciſſim in inimicum officium conferimus, qui vel ob hoc frater eſt, quod homo eſt? Et ſi
Domi-

Dominus iuſtus pro peccatis noſtris ſemetipſum immolavit in ara crucis, magnũ videtur, ſi proximo remittimus iniuriã? Qua frõte peccator clamat, Miſerere mei Deus, qui fratri ſuo negat miſericordiam? Nonne is merito audiet illud ex Euangelio: Serve nequam, omne debitum remiſi tibi, nonne oportuit & te miſereri conſervi tui? Quicquid beneficentiæ contulerimus in proximum, id Dominus patitur ſibi imputari, quum nullius egeat. & quanquam quicquid in fratres noſtros collocare poſſumus officii, id totum cumulatiſſime collocatum eſt prius in nos à Deo: tamen perinde quaſi noſtris in proximum benefactis obſtringatur, pollicetur ſe cum fœnore multo repoſiturum menſuram bonam, confertam & coagitatam. An non eſt bona menſura, quum pro pauperi collecto hoſpitio Dominus te recipit in regnum cœleſte? Optima diteſcendi ratio eſt, huiuſmodi benignitate paupereſcere. Prudentes huius Mat. 18.

mundi non ſinunt pecuniam ſuam in ſcriniis otioſam eſſe, ſed apud menſarios deponunt, ut pariat uſuram. Qui cœleſtibus bonis volunt diteſcere, cum hoc liberaliſſimo fœneratore rem habeant. Beatos ap-
Mat. 5. Pro. 19. pellamus divites, & in Euangelio beati dicuntur miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Fœneratur, inquit ſapiens ille Hebræus, Domino, qui miſeretur pauperis, & viciſſitudinem ſuam reddet ei. Et propheta: Peccata,
Dan. 4. 1. Pet. 4 inquit, tua eleemoſynis redime. quoniam, ut ait Apoſtolorum princeps, Charitas operit multitudinem peccatorum. Audis permutationem, ſed cum ingenti lucro. Similiter & pſaltes ille myſticus: Bea-
Pſal. 111 tus homo qui miſeretur & commodat. Fœnerat igitur Deo, quiſquis amore Dei beneficium collocat in proximum. Audis mutuum, audis fœnerationem, audis redemptionem. Quiſquis læſit proximum, obnoxius eſt illi, quem læſit: quiſquis officio iuvat proximum, ob-

ſtringit illum quem affecit beneficio. Ne exige vindictam ab eo qui læſit, ſed cum Deo permuta: condona proximo pauca leviaque delicta, & Deus ex pacto tibi donabit univerſa. Ne repete mercedem à proximo, cui benefeceris, ſed à Deo repoſce, quicquid erogaris. & ille pro temporariis reponet ęterna. Varia ſunt ſacrificiorū genera, quibus placatur Deus, hymni ſpirituales, cantus, preces, vigiliæ, ieiunia, vilitas veſtium: ſed nullū ſacrificii genus efficacius, quā miſericordia in fratrem, Ite, inquit Dominus, & diſcite quid ſit: Miſericordiā volo, & non ſacrificium. Non dānat ſacrificia, ſed omnibus præfert miſericordiā, Quod nos Dominus Ieſus ore ſuo docere dignatus eſt in Euangelio, id multo ante docuit per os Micheę prophetę. Qum enim Dominus exprobraſſet populo ſuo invincibilem in malis obſtinatiam, populus anxius, quo pacto queat placare Deum, merito tot ſceleribus irritatum, ait: Quid dignum offeram Oſeæ 6. Mich. 6.

ram Domino? Curvabo genu Deo excelſo? Nunquid illi offeram holocauſtomata, & vitulos anniculos? Nunquid placari poteſt in milibus arietum, aut in multis milibus hircorum pinguium? Nunquid dabo primogenitũ meum pro ſcelere meo, fructum ventris mei, pro peccato animæ meæ? Hactenus populus. intelligens nullum ab homine ſacrificium immolari poſſe ſatis idoneum peccatis expiandis, etiamſi ſupra multa arietum milia primogenitum filium, quo nihil habet charius, immolaret: ſed indicat propheta ſacrificium efficacius, quo ſtatim placetur ira Dei; Indicabo tibi ô homo, quid ſit bonum, & quid Dominus quærat à te: utique facere judicium, & diligere miſericordiam, & ſolicitum ambulare cum Deo tuo. Quid eſt facere iudicium? Neminem lædere. Quid eſt facere miſericordiam? Etiam immerentibus bene facere. Paulus Apoſtolus addit inſuper aliquid Encomio miſericordiæ: Si tradi-

tradidero, inquit, corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Magnam rem præſtitit Abraham, qui paratus erat, unicum filium quem diligebat, immolare: ſed plus præſtiterit, ſi quis proprium corpus amore Dei tradat incendio. Atqui hoc quoque ſacrificio gratior eſt charitas. Porro charitas in proximum quid aliud eſt, quam miſericordia? Itaque quum omnes in omnibus aſſidue egeamus Dei miſericordia, perpetuo nobis ſtudium eſſe debet, ut mutua miſericordia nos invicem ſublevemus, & alii aliorum onera geſtantes invicem impleamus legem Chriſti, quæ miſericordiam exigit potius quã ſacrificium, & ſuam nos miſericordiam redimere vult miſericordia collata in proximum. Verum ut gaudio geſtit animus, quum repeto mecum, quanta ſit in nos miſericordia Domini, quamque eam nobis parabilem eſſe voluerit: ita ingens dolor oboritur cordi meo, quoties con-

contemplor, quam rarum ſit inter Chriſtianos miſericordiæ ſtudium. Si vere miſericordes eſſemus, etiam in Turcas ſe proferret noſtra beneficentia, congereremus carbones igneos in capita illorum, ut victi noſtra bonitate, tandem accederent ad religionis conſortium. Nunc Chriſtiani Chriſtianos bellis, latrociniis, furtis, rapinis crudelius inceſſimus ac vexamus, quam ullæ feræ genus inimicum infeſtant. Si quæſtum ſpectes, quid aliud quam mutuo laniatu vivimus, piſcium ritu? Quis compendioli cauſa non paratus eſt imponere fratri ſuo, cujus egeſtati vel gratis debebat ſuccurrere? Nunc ex inopia fratris intenditur indicatura. Moritur frater inopia cibi. Quo maius video periculum, hoc illi charius vendo quod deſiderat. Quam immitis erga inferiores ferocia, quanta inferiorum erga ſuperiores rebellio, quam nuſquam ſyncera charitas. Rixis, obtrectationibus, ſycophantiis plena ſunt

omnia.

omnia. Nec ſolum levem iniuriam atroci talione penſamus, verum etiam immerentes ultro lædimus. Nec interim nobis venit in mentem, quantam miſericordiam Dominus in nos effuderit, repetiturus utique quod dedit, niſi quod accepimus, refundamus in proximum. Si quæritis, inquit propheta, quærite. Si quærimus Dei miſericordiam, vere & ex animo quæramus. Convertimini & venite. Illa ſe convertit ad nos, ſi nos convertamur ad illam. Venit ad nos Dei miſericordia quum in terras deſcenderet Dei filius: nos viciſſim veniamus ad illam. Inclinat ſe Dominus clementiſſimus, ut abſolvat adulteram, ſed viciſſim erigamus nos affectum noſtrum ad inclinantem ſe nobis. Primus gradus eſt, abiicere mala. Sic medici primum corpus inaniunt, ut poſt inſerant ſuccos meliores. Evome & tu peccator ex animo tuo pravas cupiditates, quæ militant adverſus Deum, libidinem, avaritiam, luxum, arrogan-

Eſa. 21.

Ioh. 8.

rogan-

rogantiam, iracundiam. Quum perſiſtens in peccatis implorat Dei miſericordiam, nonne perinde facit, quaſi hoſtis armatus gladium & clypeum tenens petat pacem? Qui petit, accipit: qui quærit, invenit: qui pulſat, huic aperitur. Si petitis miſericordiam, vere petite: ſi quæritis, vere quærite: ſi pulſatis hoſtium miſericordiæ, vere pulſate. Vultis exemplum vere petentis miſericordiam? Recte petebat filius ille profuſor, ſed iam relictis porcis, ſed iam reverſus ad patrem: Pater peccavi in cœlo & coram te, fac me ſicut unum ex mercenariis tuis.

Mat. 7.

Luc. 15.

Ibid. 18 Iam audi publicanum, qui ob conſcientiam ſuorum criminum non audet attollere oculos in cœlum, non audet propius accedere ad propitiatorium, ſed procul ſtans, tundit pectus ſuum, ac dicit: Domine propitius eſto mihi peccatori. Petit, qui mutatis in diverſum affectibus, pro temulento fit ſobrius, pro ganeone caſtus, pro nepote temperatus, pro rapace beneficus, pro menda-

mendace verax, pro maledico benedicus, pro fucato ſimplex, pro vindice mitis, pro crudeli miſericors: Pulſat autẽ qui pia improbitate veluti vim faciat miſericordię divinę, nunquã ceſſans miſericordiã exercere in proximum. Clama Domino, Miſerere: ſed ſi vis audiri, fac ut illũ viciſſim audias. Clamat ille in mẽbris ſuis egenis & infirmis. Hic ſi tu obturas aurẽ tuam, ille viciſſim non audiet te clamantem ad ſe. Ille in ſuis puſillis refocillatur: ille in iiſdem ſitit, eſurit, ægrotat, affligitur: in iiſdem negligitur, & offenditur. Sed impudẽtius etiam dicit Domino: Miſerere mei: qui non ſolum claudit viſcera ſuper fratre ſuo, verum etiam vexat immerentem, opprimit imbecillem, traducit innoxium, ſpoliat inopem, inponit incauto. In his factis perſeverans fruſtra inclamat Domini miſericordiam. Si qui Chriſtum in ſuis membris non refocillarunt, audient: Ite maledicti in ignem æternum. quid audituri ſunt, qui Chriſtum in Mat. 15.
ſuis

ſuis membris conviciis inceſſunt, conſpuunt, irrident, cædunt, affligunt, criminantur, occidunt? Celebratur inter mimos, ni fallor, Publianos, digna Chriſtiano ſententia: Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Quid hic contaris moroſus, expenſor alienæ dignitatis? Digno dedit: quiſquis membro Chriſti dedit: digno dedit, quiſquis fratri dedit. Denique digno dedit, quiſquis amore Ieſu dedit homini. Si quæris lucrum, illi fœnera: ſi metuis malum, habes quo redimas. Poſt ſævam obiurgationem, quid ait Dominus in
Luc. 11. Euangelio? Veruntamen date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Quum tempeſtas maris urget, non dubitas mercium quamvis precioſarum iactura redimere vitam: quum imminet vindicta Dei, gravaris in proximum erogare pecuniam? Quid non facis, exorto incendio? Quod autem incendium formidabilius quã iræ divinæ, quum exarſerit in brevi ira

eius,

eius, nec uteris ad hoc extinguendum monſtrato remedio? Quod, Eccl. 3.
inquies? quis monſtrat? Optimus ille Sirach: Ignem, inquit, ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis. Eleemoſyna neſcit oſtentationem, alioqui perdit nomen ſuum. Qui præcinente tuba, dant ſportulas, non præbent eleemoſynam, ſed licitantur gloriam. Ea demum eſt eleemoſyna Deo, Mat. 6.
quum neſcit ſiniſtra tua, quid faciat dextra tua. Pone, inquit ille, theEccl. 29
ſaurum tuum in præceptis altiſſimi, & proderit tibi magis, quam aurum: conclude eleemoſynam in corde pauperis, & hæc exorabit pro te ab omni malo. Nunquam tutius defoditur theſaurus, quam in corde pauperis: Hic longe melius includitur quam ſcriniis ferreis. Oblviſcere tu depoſiti: ignoret pauper ſi fieri poteſt, auctorem beneficii. Quum res poſcet interceſſorem, non erit muta eleemoſyna, ſed exorabit Dominum, ut qui proximum ſublevaris in aliquo malo, libereris

ris ab omni malo. Vultis audire lo-
quentem eleemoſynam? Venite be-
Mat.15. nedicti patris mei. quia quum eſu-
rirem, dediſtis mihi cibum: quum
ſitirem, dediſtis mihi potum: quum
eſſem nudus, veſtiſtis me: quum
egerem lecto, collegiſtis me, quum
ægrotarem, inviſiſtis me: quum
eſſem in carcere, veniſtis ad me.
Illi non meminerant officiorum &
dicũt: Domine, quando vidimus te
egentem his rebus, & ſuppeditavi-
mus tibi? Pars altera commemorat
ſuas virtutes, & audiunt: Ite in
ignem æternum. An non hic tem-
peſtiva interpellatrix fuerit nobis
eleemoſyna, quæ liberabit à gehen-
na, hoc eſt, ab omni malo: & ad-
iunget Domino, qui fons eſt bono-
rum omnium? Quid igitur ſupereſt
chariſſimi, niſi ut imploremus Do-
mini miſericordiam, ut hoc quo-
que nobis largiatur, ut eſſe miſe-
ricordes poſſimus in proximum, ne
ſi hic illius miſericordiam negle-
xerimus, poſt eam fruſtra requira-
mus: ſed tanto ſeverius iudicium
experia-